

Regional tillväxt

19

Förslag till statsbudget för 2011

Regional tillväxt

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Utgiftsområde 19 Regional tillväxt	9
2.1	Omfattning.....	9
2.2	Utgiftsutveckling	10
2.3	Skatteutgifter.....	11
2.4	Mål	11
2.5	Resultatredovisning	12
2.5.1	Resultat.....	12
2.5.2	Analys och slutsatser	39
2.6	Revisionens iakttagelser.....	43
2.7	Politikens inriktning	44
2.7.1	Inledning.....	44
2.7.2	Politikens strategier	45
2.7.3	Ansvar och arbetssätt inom politiken.....	47
2.7.4	Politikens inriktning och prioriteringar	49
2.7.5	En lärande politik.....	55
2.8	Budgetförslag	56
2.8.1	1:1 Regionala tillväxtåtgärder	56
2.8.2	1:2 Transportbidrag	57
2.8.3	1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	58

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	7
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet	10
2.2 Härledning av ramnivån 2011–2014, utgiftsområde 19 Regional tillväxt	10
2.3 Ramnivå 2011 realekonomiskt fördelad, utgiftsområde 19 Regional tillväxt	11
2.4 Skatteutgifter netto	11
2.5 Övergripande indikatorer	12
2.6 Daglönesumma per anställd	13
2.7 Arbetslösa inkl. personer i konjunkturberoende program	13
2.8 Beslutade regionala projektmedelmedel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder 2009 fördelat på respektive län och den nationella strategins prioriteringar	24
2.9 Indikativ fördelning 2007–2013 mellan de största prioriterade områdena i de regionala strukturfondsprogrammen t.o.m. 2009	25
2.10 Fördelning beslutade medel 2007–2013 på vissa av den nationella strategins prioriterade områden i de regionala strukturfondsprogrammen t.o.m. 2009 ¹	26
2.11 De 20 största medfinansierarna inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen för regional konkurrenskraft och sysselsättning (beslutade medel t.o.m. 2009)	26
2.12 De territoriella programmens bidrag till nationella strategin (antal projekt per riktlinje)	27
2.13 Beslut och utbetalningar inom EU:s strukturfondsprogram 2007–2013 (ERUF)	28
2.14 Slutlig redovisning av tilldelade och utbetalda medel inom EU:s strukturfondsprogram 2000–2006	30
2.15 Slutlig fördelning av EU-medel 2000–2006 mellan de största områdena inom Mål 1 och Mål 2 programmen (ERUF) under programperioden	30
2.16 Fördelning av resurser mellan basverksamhet och projektverksamhet för lokala och regionala resurscentra för kvinnor åren 2004–2009	31
2.17 Vissa uppgifter om beviljade selektiva regionala företagsstöd 2006–2009 ¹	31
2.18 Beviljade selektiva regionala företagsstöd av länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan, samverkansorganen i Kalmar och Gotlands län samt Nutek/Tillväxtverket under 2009 fördelade på län	32
2.19 Utbetalt regionalt transportbidrag fördelat på län 2007–2009	35
2.20 Antal arbetsställen och anställda i företag som erhållit regionalt transportbidrag 2009	35
2.21 Jämställdhetsindikatorer för regionala företagsstöd beviljade 2009	35
2.22 Fördelning av kvinnor och män i procent av beräknad sysselsättningsökning för de regionala företagsstöden åren 2006–2009	36
2.23 Stöd till kommersiell service fördelat på län åren 2006–2009	37
2.24 Regional projektverksamhet till Kommersiell service, fördelat på län 2008– 2009	38

2.25 Anslagsutveckling.....	56
2.26 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden	57
2.27 Härledning av anslagsnivån 2011–2014, för 1:1 Regionala tillväxtåtgärder	57
2.28 Anslagsutveckling.....	57
2.29 Härledning av anslagsnivån 2011–2014, för 1:2 Transportbidrag	58
2.30 Anslagsutveckling.....	58
2.31 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden	59
2.32 Härledning av anslagsnivån 2011–2014, för 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013.....	59

Diagramförteckning

2.1 Total finansiering av regional projektverksamhet 2009 per anslag/medfinansiär, i tusental kronor och procent	23
2.2 Total finansiering av regional projektverksamhet 2009 fördelat på nationella strategins prioriteringar, i tusental kronor och procent	23

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* besluta om bidrag som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 2 400 000 000 kronor under 2012–2019 (avsnitt 2.8.1),
2. bemyndigar regeringen att under 2011 för ramanslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013* besluta om bidrag som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 4 150 000 000 kronor under 2012–2016 (avsnitt 2.8.3),
3. för budgetåret 2011 anvisar anslagen under utgiftsområde 19 *Regional tillväxt* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
1:1 Regionala tillväxtåtgärder	Ramanslag	1 515 837
1:2 Transportbidrag	Ramanslag	448 864
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	Ramanslag	1 545 000
Summa		3 509 701

2 Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 19 Regional tillväxt omfattar huvudsakligen medel för hållbara regionala tillväxtinsatser i form av central och regional projektverksamhet och olika former av regionala företagsstöd, samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden. Dessutom omfattar utgiftsområdet vissa insatser med anledning av försvarsomställningen vilka är finansierade av äldreanslaget 33:6 *Insatser med anledning av försvarsomställningen*.

Regionala hänsyn och tvärssektoriell styrning av resurser inom i princip samtliga utgifts- och politiska områden är av avgörande betydelse för att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken. Dessa resurser finns främst inom näringspolitik, de delar av forskningspolitiken som avser utveckling av innovationssystem, utbildningspolitik, arbetsmarknadspolitik, transportpolitik, politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, kulturpolitik, miljöpolitik, energipolitik, bostadspolitik, politikområdet IT, elektronisk kommunikation och post, utrikeshandel, handels- och investeringsfrämjande, politik för regional samhällsorganisation, integrationspolitik samt allmänna bidrag till kommuner.

Aktörer som har ansvar och uppgifter inom den regionala tillväxtpolitiken är bl.a. de regionala självstyrelseorganen (Skåne läns landsting och Västra Götalands läns landsting), de kommunala samverkansorganen, länsstyrelserna¹,

Tillväxtverket, Verket för innovationssystem (Vinnova), Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Statens skolverk, Myndigheten för yrkeshögskolan, universitet och högskolor, Arbetsförmedlingen, Trafikverket, Trafikanalys, Rikstrafiken, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Luftfartsverket, Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Fiskeriverket, Sametinget, Statens kulturråd, Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet, Svenska Filminstitutet, Naturvårdsverket, Statens energimyndighet, Boverket, Post- och telestyrelsen, ALMI Företagspartner AB, Innovationsbron AB, Myndigheten för utländska investeringar i Sverige samt Sveriges exportråd.

Statliga myndigheter och statligt ägda bolag med uppgift att tillgodose särskilt formulerade och avgränsade samhällsintressen samverkar med varandra och med övriga aktörer för att uppnå en ökad samordning av service lokalt och regionalt.

¹ Fr.o.m. den 1 januari 2011 komdmer ansvaret för regional tillväxt i berörda län finnas hos landstingen i Hallands, Skåne och Västra Götalands län samt hos Gotlands kommun.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet
Miljoner kronor

	Utfall 2009	Budget 2010 ¹	Prognos 2010	Förslag 2011	Beräknat 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014
1:1 Regionala tillväxtåtgärder	1 516	1 496	1 497	1 516	1 516	1 516	1 516
1:2 Transportbidrag	376	499	411	449	449	449	449
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007-2013	1 300	1 425	1 447	1 545	1 415	1 200	1 000
<i>Äldreanslag</i>							
2009 1:3 Glesbygdsverket	8	0		0	0	0	0
2008 33:05 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000-2006	-2	0		0	0	0	0
2006 33:06 Insatser med anledning av försvarsmställningen	6	0	6	0	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 19 Regional tillväxt	3 204	3 420	3 360	3 510	3 380	3 165	2 965

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2010 (prop. 2009/10:99, bet. 2009/10:FiU21, prop. 2009/10:121, bet. 2009/10:FiU35) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Utfallet uppgick till cirka 3 204 miljoner kronor för budgetåret 2009 och anslagna medel uppgick till cirka 3 502 miljoner kronor.

Anslagna medel för 2010 uppgår till cirka 3 420 miljoner kronor inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2010 (prop. 2009/10:99, bet. 2009/10:FiU21, prop. 2009/10:121, bet. 2009/10:FiU35) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Utgiftsprognosen för 2010 uppgår till cirka 3 360 miljoner kronor. Ramen för utgiftsområdet föreslås för 2011 uppgå till cirka 3 510 miljoner kronor samt beräknas för 2012 uppgå till cirka 3 380 miljoner kronor, för 2013 till cirka 3 165 miljoner kronor och för 2014 till cirka 2 965 miljoner kronor.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2011–2014, utgiftsområde 19 Regional tillväxt
Miljoner kronor

	2011	2012	2013	2014
Anvisat 2010¹	3 420	3 420	3 420	3 420
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	0	0	0	0
Beslut	-5	-161	-55	-55
Överföring till/från andra utgiftsområden				
Övrigt	95	121	-200	-400
Ny ramnivå	3 510	3 380	3 165	2 965

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2009 (bet. 2009/10:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2010 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed pris- och löneomräkning.

Tabell 2.3 Ramnivå 2011 realekonomiskt fördelad, utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Miljoner kronor

	2011
Transfereringar ¹	3 210 022
Verksamhetskostnader ²	299 058
Investeringar ³	620
Summa ramnivå	3 509 701

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2008 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetskostnader avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Skatteutgifter

Tabell 2.4 Skatteutgifter netto

Miljoner kronor

	Prognos 2010	Prognos 2011
Regional nedsättning av egenavgifter	70	70
Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter	380	390
Elförbrukning i vissa kommuner	992	891
Bidrag till regionala utvecklingsbolag	0	0
Summa	1 442	1 351

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt redovisas i huvudsak på statsbudgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter.

Regional nedsättning av egenavgifter

Vid beräkning av egenavgifter får en enskild näringsidkare med fast driftsställe i stödområde A göra ett avdrag med 10 procent av avgiftsunderlaget upp till 180 000 kronor, dvs. högst 18 000 kronor per år. Fiskeri-, vattenbruks-, jordbruks- och transportverksamhet är undantagna från nedsättningen på grund av EU-regler. Skatteutgiften avser egenavgifter.

Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter

Arbetsgivare med fast driftsställe i stödområde A får göra ett avdrag med 10 procent av avgiftsunderlaget, dock med högst 7 100 kronor per kalendermånad. Nedsättningen gäller inte för kommuner, landsting, statliga myndigheter, statliga affärsdrivande verk eller registrerade trossamfund. Vidare är fiskeri-, vattenbruks-, jordbruks- och transportverksamhet undantagna från nedsättningen på grund av EU-regler. Skatteutgiften avser arbetsgivaravgifter.

Elförbrukning i vissa kommuner

Normen för skatt på el utgörs av den skattesats som merparten av de svenska hushållen betalar. Den uppgår till 28 öre/kWh 2010. I samtliga kommuner i Västerbottens, Norrbottens och Jämtlands län, samt kommunerna Sollefteå, Ånge och Örnsköldsvik i Västernorrlands län, Ljusdal i Gävleborgs län, Torsby i Värmlands län samt Malung, Mora, Orsa och Älvdalen i Dalarnas län är dock skattesatsen nedsatt till 18,5 öre/kWh. Skatteutgiften uppgår till 9,5 öre/kWh.

Bidrag till regionala utvecklingsbolag

Avdrag får göras för bidrag som lämnas till regionala utvecklingsbolag. Skatteutgiften avser skatt på inkomst av näringsverksamhet och särskild löneskatt.

2.4 Mål

Målet för politiken är *Utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft*.

Redovisningen fokuserar på resultat av genomförd politik som i huvudsak finansieras inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt och dess medfinansiering. Regionala hänsyn och tvärssektoriell styrning av resurser inom i princip samtliga utgifts- och politiska områden är emellertid av särskild betydelse för måluppfyllelsen. Detta med tanke på att den regionala tillväxtpolitiken omfattar betydligt fler åtgär-

der än de som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

En utförlig beskrivning av politikens mål finns i budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1), utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

2.5 Resultatredovisning

2.5.1 Resultat

Resultatredovisningen är disponerad enligt följande: utvecklingen i Sveriges regioner, strategier för hållbar regional tillväxt samt program och verktyg för hållbar regional tillväxt. Resultaten redovisas, där så är möjligt, utifrån prioriteringar i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013. Slutsatserna från resultatredovisningen återges samlat i avsnittet analys och slutsatser.

Utvecklingen i Sveriges regioner

Utvecklingen beskrivs för de sju s.k. regionfamiljerna storstadsregioner, regionala centra med universitet, övriga regionala centra, lokala varuproducerande centra, lokala tjänsteproducerande centra, små varuproducerande regioner och små tjänsteproducerande regioner. Regionfamiljerna är uppbyggda av lokala arbetsmarknadsregioner som har likartade utvecklingsförutsättningar. I rapporten Regionernas tillstånd 2008 (ITPS A2009:005) framgår vilka lokala arbetsmarknadsregioner som ingår i respektive regionfamilj.

För att följa utvecklingen i landets olika regiontyper används huvudindikatorerna daglönesumma (summerad lön för de som arbetar i regionen) per anställd. Dessutom används antalet arbetssökande inklusive personer i åtgärder som en s.k. snabb indikator för att mäta de regionala effekterna av den ekonomiska krisen. Dessutom refereras i texterna till ett antal indikatorer inom områden som bl.a. relaterar till prioriteringar i den nationella strategin. Två indikatorområden som studerats specifikt är servicenivå och miljö. I tabell 2.5 redovisas indikatorerna fördelat på indikatorområde/prioritering i den nationella strategin.

Tabell 2.5 Övergripande indikatorer

Indikatorområde/ prioritering i den nationella strategin	Indikatorer
Huvudindikatorer	– Daglönesumma per anställd – Arbetssökande inkl. personer i åtgärder
Innovation och förnyelse	– Snabbväxande företag per invånare – Nya arbetsställen per invånare
Kompetensförsörjning och arbetskraftsutbud	– Andel med eftergymnasial utbildning – Matchning på arbetsmarknaden (efter yrke) – Förvärvsintensitet
Tillgänglighet	– Arbetspendling över kommungräns
Servicenivå	– Restid till livsmedelsbutik – Restid till serviceställe för post – Avstånd till grundskola
Miljö	– Koldioxidutsläpp per invånare – Kväveoxidutsläpp per invånare

Indikatorerna belyser, där så är möjligt, den senaste tioårsperioden. Analysen baseras på en rapport från Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS): "Indikatorer för uppföljning av regional utveckling" samt uppgifter från Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser 2010.

Huvudindikatorer

Tabell 2.6 Daglönesumma per anställd

Regionfamilj	Förändring 1999–2008 %	Belopp per förvärvsarbe- tande 2008 1 000-tal Kr
Storstadsregioner	19	317
Regionala centra med universitet	17	271
Övriga regionala centra	18	269
Lokala varuproducerande centra	18	271
Lokala tjänsteproducerande centra	18	254
Små varuproducerande regioner	19	262
Små tjänsteproducerande regioner	17	242
Regionfamiljernas genomsnitt	18	270

Källa: Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.

Den genomsnittliga daglönesumman per anställd, sett över regionfamiljerna har ökat med 18 procent från 1999 till 2008. Ökningen av daglönesumman per anställd var störst i storstadsregionerna och de små varuproducerande regionerna. Den lägsta ökningen under den aktuella tidsperioden återfinns hos regionala centra med universitet och små tjänsteproducerande regioner. För perioden 1999–2008 var ökningen större för kvinnor än för män i samtliga regionfamiljer. År 2008 var dock fortfarande lönesumman per anställd i genomsnitt cirka 70 000 kronor lägre för kvinnor än för män. Sett till respektive regionfamilj var skillnaden som störst i storstadsregionerna, där skillnaden mellan kvinnor och män var nästan 100 000 kronor. Den minsta skillnaden återfinns i små tjänsteproducerande regioner.

Tabell 2.7 Arbetslösa inkl. personer i konjunkturberoende program

Regionfamilj	Antal arbetslösa 1 kvartalet 2010 (inskrivna Arbetsför- medlingen)	Procent av befolk- ning 20- 64 år	Föränd- ring 1 kvar- talet 2009 - 1 kvar- talet 2010 i %
Storstadsregioner	170 808	6,3	40
Regionala centra med universitet	83 203	9,1	30
Övriga regionala centra	103 758	9,1	33
Lokala varuproducerande centra	16 172	8,7	46
Lokala tjänsteproducerande centra	17 240	10,1	25
Små varuproducerande regioner	13 448	8,3	31
Små tjänsteproducerande regioner	15 779	9,7	27
Riket	420 408	7,7	35

Källa: Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.

Genom att studera antalet arbetslösa och deltagare i konjunkturberoende program vid Arbetsförmedlingen får man en bild av hur många som kan antas stå utanför arbetsmarknaden. Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar (AKU) är den officiella arbetsmarknadsstatistiken, men då denna statistik inte är nedbrytbar till arbetsmarknadsregioner har Arbetsförmedlingens statistik i stället använts i detta sammanhang. Denna indikator används med syftet att i någon mån försöka fånga regionala effekter av den ekonomiska krisen, vilken inleddes i slutet av 2008. I statistiken finns ett mörkertal, vilket utgörs av exempelvis de personer som av olika anledningar inte anmält sig till Arbetsförmedlingen, men som ändå saknar sysselsättning.

Jämförs första kvartalet för respektive år över en längre tidsperiod framgår det att Sverige haft en trend med ett minskat antal arbetssökande, även om vissa år visat på ökning relativt föregående år. Det totala antalet arbetssökande i Sverige första kvartalet 2010 var 420 408 individer, vilket innebar en ökning av antalet arbetssökande med 35 procent jämfört med samma period 2009. Ökningen är generellt sett större för män än för kvinnor och gäller särskilt för de mer industribetonade delarna av landet.

Lokala varuproducerande regioner och storstadsregioner står för den största procentuella ökningen av antalet arbetsökande över aktuell period samtidigt som de lokala och små tjänsteproducerande regionerna står för mindre ökningsgrad än riksgenomsnittet. Att det förhåller sig på detta sätt torde kunna förklaras med att de varuproducerande regionerna är mer konjunkturkänsliga än de tjänsteproducerande regionerna som ofta domineras av offentlig sektor.

Nivån på arbetslösheten räknat som procent av befolkning 20 till 64 år är dock fortfarande högst i de lokala och små tjänsteproducerande regionerna, även om förändringarna under den ekonomiska krisen har jämnat ut förhållandena mellan olika regiontyper. Stockholmsregionen utgör dock ett undantag med klart lägre arbetslöshet än övriga regioner.

Innovation och förnyelse

Under detta tema används indikatorerna *antalet snabbväxande företag* och *antalet nya arbetsställen per invånare i åldersgruppen 20–64 år*.

Snabbväxande företag indikerar nytänkande och kreativitet. Det är storstadsregionerna som har det största antalet arbetsställen tillhörande snabbväxande företag per invånare. Gapet till övriga regionfamiljer är relativt stort. Sett till förändringen mellan 1998 och 2006 har antalet snabbväxande företag per invånare ökat i alla regionfamiljer, utom storstadsregionerna, där antalet sjunkit med 3 procent. Ökningen i små tjänsteproducerande regioner har varit markant störst.

Antalet arbetsplatser som skapats på regional nivå ger en bild av marknadens dynamiska och innovativa kapacitet. Små tjänsteproducerande regioner har haft flest nya arbetsställen 2008 relativt befolkningens storlek, 27 nya arbetsställen per 1 000 invånare. Denna regiontyp är även den enda som anmärkningsvärt avviker från övriga regionfamiljer. Genomsnittet för regionfamiljerna 2008 är 21 nya arbetsställen per 1 000 invånare, vilket innebär en ökning av antalet nya arbetsställen jämfört med 1999 med 27 procent.

Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud

I detta tema används indikatorerna *andel av befolkningen i åldern 20–64 år med eftergymnasial utbildning*, *svag matchning på arbetsmarknaden* och *förvärvsintensitet*.

Storstadsregionerna hade 2008 den högsta andelen invånare med minst tre års eftergymnasial utbildning, 27 procent. Storstadsregionerna stod även för den största ökningen mellan 1999 och 2008. Nivån ökade i samtliga regionfamiljer under undersökningsperioden. Andelen kvinnor med minst tre års eftergymnasial utbildning är större än vad som är fallet för män i samtliga regionfamiljer.

Matchningsindikatorn anger storleken på den regionala arbetsmarknadens bristande förmåga till matchning i förhållande till den regionala potentiella arbetskraften. Matchningen 2008 var som svagast i storstadsregionerna. Övriga regionfamiljer ligger nära varandra och är väl samlade runt ett genomsnitt.

Förvärvsintensiteten visar respektive regions befolkning som förvärvsarbetar i åldersgruppen 20–64 år i relation till regionens totala befolkning i denna åldersgrupp. Förvärvsintensiteten var 2008 högst i lokala varuproducerande centra, 82 procent, och lägst i storstadsregioner och regionala centra med universitet, båda med 77 procent. I alla regionfamiljer är förvärvsintensiteten högre för män än för kvinnor. Det ska dock påpekas att skillnaden i små tjänsteproducerande regioner är mycket liten. Studeras förändringen sedan 1999 står det klart att de små tjänsteproducerande och små varuproducerande regionerna haft den största ökningen av förvärvsintensiteten, 7 procent.

Tillgänglighet

Till detta tema används en indikator för *arbetspendling över kommungräns*. Således är det fråga om faktisk rörlighet och inte en möjlig tillgänglighet som studeras.

Denna indikator visar på en fortsatt regionförstoring, vilken stärker arbetsmarknadernas funktionssätt och bidrar till en ökad regional konkurrenskraft. Fler pendlare kan vara ett tecken på ett högt efterfrågetryck på arbetsmarknaden samt på allt mer specialiserade arbetsmarknader.

Mellan 1999 och 2008 har antalet personer som arbetspendlar över kommungräns ökat med i genomsnitt 8 procent. Antalet pendlingsrörelser över kommungräns är störst i storstadsregioner och minst i små tjänsteproducerande regioner. Detta har till viss del sin förklaring i att storstadsregioner generellt sett

består av till ytan mindre och fler kommuner än vad små tjänsteproducerande regioner gör. Män pendlar i större utsträckning än vad kvinnor gör. Detta även om ökningen från 1999–2008 av pendlare kvinnor är större än ökningen av pendlare män under samma tidsperiod.

Tillgång till bredband redovisas under utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Servicenivå

Till detta tema används indikatorerna *restid till livsmedelsbutik*, *restid till serviceställe för post* och *avstånd till grundskola*.

Antalet dagligvarubutiker i landet har minskat under flera decennier. Detta har inneburit längre avstånd till närmaste butik för många människor i många landsbygdsområden. Ungefär 8 000 personer har 2010 längre än 20 minuters bilfärd till sin närmaste butik, vilket är en ökning med cirka 200 personer sedan 2009. Av dessa hade cirka 1 250 personer dessutom längre än 30 minuter till närmaste butik, vilket är nästan 100 personer fler än föregående år, och cirka 400 fler än 2002.

Närmare hälften av de med mer än 20 minuter till närmaste butik är bosatta i små tjänsteproducerande regioner. Huvuddelen av de övriga bor i regionala centra med universitet eller i små varuproducerande regioner. Kommunerna inom regionfamiljen regionala centra med universitet är ytmässigt stora och omfattar även gles- och landsbygdsområden, vilket kan förklara den relativt stora andelen med långa avstånd inom denna kategori. De allra längsta avstånden, 30 minuter eller mer, berör i huvudsak personer i små tjänste- eller varuproducerande regioner i de nordligaste länen.

I ovanstående underlag ingår inte de cirka 31 600 personer som bor på öar utan fast landförbindelse i Sveriges skärgårdar. Av öborna saknar 23 procent, eller cirka 7 300 personer, butik på den ö där de bor.

Under de senaste åren har det skett stora förändringar på drivmedelsområdet och omstruktureringen av marknaden pågår fortfarande. Förändringarna har inneburit att antalet försäljningsställen för bensin och diesel minskat kraftigt i både tätorter och i landsbygdsområden. Mellan åren 2008 och 2010 minskade antalet kedjeanslutna försäljningsställen för bensin och diesel från knappt 3 600 till cirka 2 940, vilket är en minskning med drygt 18

procent. Sedan 2002 har antalet försäljningsställen minskat med 27 procent².

Tillgängligheten har påverkats av förändringarna. År 2009 hade cirka 13 000 personer längre än 20 minuter till närmaste drivmedelsstation. Av dessa 13 000 personer var 47 procent bosatta i små tjänsteproducerande regioner och 23 procent i regionala centra med universitet. Närmare 900 personer eller 7 procent av dem med längre än 20 minuter var bosatta i storstadsregioner. Samtidigt som antalet drivmedelsstationer minskat har möjligheten att tanka alternativa drivmedel förbättrats under senare år, framför allt har antalet försäljningsställen för drivmedlet ”E85” ökat väsentligt.

För de allra flesta är tillgängligheten till postservice god. År 2009 hade cirka 96 procent av landets befolkning kortare än 10 minuter till närmaste fasta serviceställe för postservice. Drygt 25 000 personer hade mellan 20 och 30 minuter, och knappt 5 000 personer hade 30 minuter eller längre till närmaste serviceställe. Förändringarna från tidigare år är marginella.

Av dem med längre än 20 minuter till fast postservice är 38 procent bosatta i små tjänsteproducerande regioner och 34 procent är bosatta i regionala centra med universitet. Den stora andelen i den senare kategorin kan förklaras av de geografiskt stora kommunerna inom regionfamiljen.

Utöver de med långa avstånd till ett fast serviceställe för post där kunder kan skicka brev och paket, finns det drygt 12 100 personer på öar utan fast landförbindelse som inte har ett fast postserviceställe på den ö där de bor.

Totalt betjänas knappt 777 000 hushåll och företag av lantbrevbärare 2009. Dessa hushåll är fördelade på knappt 2 200 lantbrevbärarlinjer³. I vissa områden och på vissa orter som omfattats av Post- och telestyrelsens (PTS) upphandling av grundläggande betaltjänster utför Posten AB:s lantbrevbärning betaltjänster på uppdrag av Ica Banken AB och KI Kuponginlösen AB. Äldre och funktionshind-

² Källa: Svenska Petroleum Institutet. I underlaget saknas uppgifter om de s.k. vita mackarna, dvs. mackar som inte tillhör någon kedja. Enligt Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser kartläggning från hösten 2009, som även inrymmer mindre fristående försäljningsställen, uppgick antalet försäljningsställen till drygt 3 600.

³ Post- och Telestyrelsens rapport Service och konkurrens 2010.

rade har på vissa villkor genom så kallad utsträckt service rätt att få posten utdelad vid bostaden och tillgång till grundläggande betaltjänster även om de bor långt ifrån lantbrevbärens ordinarie färdväg. Under 2009 fick 1 517 hushåll utsträckt service genom PTS upphandling⁴.

Av de elever som gick i årskurs 1–6 i grundskolan 2008 hade knappt 8 100 elever, eller cirka 1,4 procent, en mil eller mer till sin skola. Det är drygt 1 600 elever färre än 2002, men cirka 350 fler än 2007. Drygt 900 elever hade mer än två mils resa till skolan, vilket är en minskning med cirka 100 elever sedan 2002. De längsta avstånden, 20 km eller längre, berör främst elever boende i små tjänsteproducerande regioner, men även i regionala centra med universitet och i små varuproducerande regioner finns relativt många elever med långa avstånd till den närmaste skolan. De längsta avstånden finns framför allt i regioner i de nordligaste länen.

Utöver dem fanns det 2008 även cirka 2 000 elever i årskurs 1–6 som bodde på öar utan fast landförbindelse. Av dessa saknar cirka 21 procent, eller drygt 400 elever, skola på den ö där de bor.

Miljö

Till miljötemat används indikatorerna *koldioxidutsläpp per invånare* och *utsläpp av kväveoxider per invånare*. Utsläppen av koldioxid ger en uppfattning om energiförbrukningen, även om mixen av energislag också är betydelsefull. Kväveoxidutsläppen ger en bild av miljöpåverkan.

Regionfamiljernas genomsnittliga utsläpp av koldioxid är i princip oförändrat mellan 2000 och 2008. Detta kan till viss del förklaras av en minskad användning av olja för uppvärmning samt utbyggnad av fjärrvärmenätet. Emellertid har efterfrågan på råvaror som exempelvis stål och aluminium ökat och dessutom har flygtrafiken ökat. De absoluta utsläppen av koldioxid är relativt koncentrerade till ett antal storstadskommuner och kommuner med tung industri. Dessa står för drygt en tredjedel av alla utsläpp.

Merparten av kväveoxidutsläppen härrör från trafiken, främst från person- och lastbilar. Utsläppen till luft av kväveoxider har under perioden minskat med 21 procent, trots att trafiken har ökat. Detta har uppnåtts genom bland annat skärpta avgaskrav på personbilar och tunga fordon. Utsläppsminskningen motverkas dock av att trafiken ökar. Utsläppen av kväveoxider är mindre koncentrerade till vissa regioner än koldioxidutsläppen. I början av 1990-talet började utsläppen av kväveoxider minska och utsläppen förväntas fortsätta minska ytterligare i takt med att fordonsparken byts ut.

Internationell jämförelse

Regeringen gav i mars 2008 OECD i uppdrag att genomföra en "Territorial Review" av Sverige. En "Territorial Review" innebär en genomlysning av förutsättningarna för regional tillväxt och ger både ett kunskapsunderlag och rekommendationer för den fortsatta politikutvecklingen. OECD inkom med den slutliga rapporten till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i juli 2010. I studien görs bl.a. jämförelser mellan Sverige och övriga OECD-länder avseende bl.a. balans mellan tillväxt och utjämning, geografisk koncentration av ekonomi och befolkning samt demografi och befolkningens åldersstruktur.

Sverige har en god balans mellan tillväxt och utjämning. BNP per capita är jämnt fördelat mellan olika delar av landet. Sverige placerar sig därför högst upp bland OECD-länderna när det gäller att ha en jämn spridning av BNP per capita mellan länen. Alla Sveriges län har högre BNP per capita jämfört med genomsnittet för regioner på motsvarande nivå i OECD-länderna. Samtidigt som andelen nystartade företag är högst i de tre storstadslänen visar OECD att tillväxttakten i nystartade företag kan vara minst lika hög i mer glest befolkade län. I flera län är tillväxttakten hos nystartade företag betydligt högre än i storstadslänen. Detta påvisar enligt OECD goda möjligheter för företagande i gles- och landsbygder.

Jämfört med andra OECD-länder har Sverige en tydlig geografisk koncentration av befolkning och BNP till vissa län. Bara Korea har en starkare koncentration av befolkningen

⁴ Post- och Telestyrelsens rapport Service och konkurrens 2010.

och endast Portugal har en starkare koncentration av BNP till vissa delar av landet. Ca 57 procent av BNP produceras i de tre storstads-länen. Koncentrationen av BNP till de tre storstads-länen beror delvis på att stora företag, som absorberar en stor del av arbetskraften, huvudsakligen är lokaliserade i dessa län (stora företag är definierade som företag med fler än 250 anställda). Jämfört med andra OECD-länder har Sverige relativt sett färre stora företag, men de svenska storföretagen anställer en större andel av arbetskraften än storföretag i andra OECD-länder. Sverige har samtidigt fler småföretag än övriga OECD-länder, men de svenska småföretagen har färre antal anställda än genomsnittet i OECD. Även investeringarna i forskning och utveckling är mycket geografiskt koncentrerade i Sverige jämfört med andra OECD-länder. Detta beror på att en stor andel av investeringarna i forskning och utveckling sker i storföretagen som återfinns i storstadsregionerna.

Mer än halva Sveriges befolkning bor i de tre storstads-länen (Stockholm, Skåne och Västra Götaland), men samtliga län i Sverige är mer glesbefolkade än genomsnittet i OECD. De mer glesbefolkade länen i Sverige har en mindre fördelaktig befolkningsstruktur, med en högre andel äldre av den totala befolkningen.

Jämfört med nästan alla övriga OECD-länder har Sverige en högre andel äldre i befolkningen. Samtidigt visar OECD:s prognoser att ökningen av andelen äldre i Sverige kommer att gå långsammare än i övriga OECD-länder.

Strategier för hållbar regional tillväxt

Det regionala tillväxtarbetet baseras på regionala utvecklingsprogram (RUP), vilka är långsiktiga regionala strategier för utveckling och hållbar tillväxt. Strategierna utarbetas och genomförs på regional nivå av de organ som har ansvaret för det regionala tillväxtarbetet i samverkan med andra aktörer. Strategierna omfattar bl.a. mål och inriktning för det regionala tillväxtarbetet.

Det blir allt viktigare att på nationell nivå möta de regionala strategierna med nationella långsiktiga strategier. På så vis blir förutsättningarna för ett långsiktigt hållbart tillväxt-

arbete tydligare, vilket bidrar till att skapa effektivare lösningar och främja synergieffekter mellan aktörer och sektorer.

Den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013

Strategisk uppföljning av den nationella strategin

Under 2009 har Regeringskansliet (Näringsdepartementet) genomfört en strategisk uppföljning av den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 (Ds 2009:69). Syftet var att följa upp hur de av regeringen utpekade prioriteringarna och riktlinjerna fått genomslag i det regionala tillväxtarbetet. Vidare syftade uppföljningen till att svara upp mot EU:s regelverk för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Sammanhållningsfonden.

Uppföljningen visade att den nationella strategin är styrande och vägledande för det regionala tillväxtarbetet. De nationella prioriteringarna återspeglas i de regionala utvecklingsprogrammen (RUP) och de åtgärder som planeras i länen faller i stort inom ramen för insatsområdena i den nationella strategin. Pågående utvärderingar av strukturfundsprogrammen visar att genomförandet av programmen är i linje med den beslutade inriktningen. Den nationella strategin bidrar till att tydliggöra hur mål, prioriteringar, åtgärder och program hänger samman från den europeiska nivån till länsnivån och till kommunal och lokal nivå. Strategin utgör en grund för dialog med politiker i kommuner och landsting.

I uppföljningen har aktörer med ansvar för regionalt tillväxtarbete pekat på vikten av en nationell strategi och av att behålla den nationella strategins inriktning för att uppnå kontinuitet och möjlighet att inom ramen utveckla det regionala tillväxtarbetet. Uppföljningen visar att det finns behov av att förtydliga och utveckla följande områden i det fortsatta genomförandet av den nationella strategin:

- De demografiska utmaningarna.
- Hållbarhetsperspektivet i det regionala tillväxtarbetet.
- Möjligheter som klimat- och energiarbetet kan bidra till för utvecklandet av hållbar regional tillväxt.
- Internationell utblick.
- Myndighetssamverkan på och mellan nationell nivå och regional nivå.
- Regionalt ledarskap.
- Dialog mellan aktörer på olika nivåer och i olika sektorer.
- RUP som gemensamt verktyg för samhällsplanering.
- Arbete för innovation och förnyelse.
- Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud nationellt och regionalt.
- Nationell och regional förankring av EU:s strategi för Östersjöregionen.
- Implementering av ett landsbygds-perspektiv.
- Städernas betydelse för hållbar regional tillväxt.
- Tillgång till gränsregional statistik.
- Utveckla uppföljningssystemet för strukturfondsprogrammen.

Strategiskt tillväxtarbete för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning

Mot bakgrund av den strategiska uppföljningen av den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 (Ds 2009:69) och OECD:s ”Territorial Review” av Sverige har regeringen i skrivelsen Strategiskt tillväxtarbete för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning (skr. 2009/10:221) tydliggjort inriktningen av den regionala tillväxtpolitiken.

Strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder

I mars 2009 överlämnade regeringen skrivelsen En strategi för att stärka utvecklingskraften i

Sveriges landsbygder (skr. 2008/09:167) till riksdagen. I skrivelsen slog regeringen fast att Sveriges landsbygder är en viktig resurs för hela landets utveckling och hållbara tillväxt. Regeringen lyfter fram landsbygdernas resurser och möjligheter inom olika områden men också de utmaningar de står inför. Dessutom var skrivelsen en summering av de konkreta åtgärder som regeringen tagit fram inom en mängd politiska områden från september 2006 till mars 2009. Dessa åtgärder finns i en rad olika förslag till riksdagen liksom i utredningsdirektiv, myndighetsuppdrag och andra regeringsbeslut. Regeringen slog dessutom fast att arbetet med landsbygdsfrågor måste bedrivas fortlöpande inom alla politiska områden. För att stödja detta har bland annat en arbetsgrupp skapats med deltagare från i princip alla departement inom Regeringskansliet.

Som en uppföljning av det fortlöpande arbetet presenterades i maj 2010 skriften Utvecklingskraft – 156 insatser som stärker utvecklingskraften i Sveriges landsbygder. Denna skrift är en sammanfattning av skrivelsen från 2009, kompletterat med det arbete som har bedrivits under det senaste året fram till april 2010.

EU:s strategi för Östersjöregionen

I skrivelsen Genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen (skr. 2009/10:159) redogör regeringen för arbetet med genomförandet av strategin som antogs under Sveriges EU-ordförandeskap 2009. Strategin ställer höga krav på medlemsstaterna i Östersjöregionen att samordna de åtgärder som berörs av strategin. I skrivelsen redovisar regeringen bl.a. de krav som detta ställer på styrningen nationellt i Sverige respektive samverkan med medlemsstaterna runt Östersjön och med Europeiska kommissionen. Regeringen ger i skrivelsen också sin syn på de principiella grunderna för strategin och det mervärde som strategin ger såväl EU-samarbetet som utvecklingen i Sveriges närområde.

Regeringen gav i december 2009 i uppdrag till ett antal myndigheter att aktivt bidra till genomförandet av strategin.

Flera av de svenska strukturfondsprogrammen är viktiga medfinansierare av insatserna och har beaktat strategin samt gjort vissa an-

passningar för att bättre kunna bidra till strategins genomförande. Emellertid kan enligt EU-kommissionen samtliga svenska strukturfondsprogram medfinansiera strategins genomförande.

Dialog för hållbar regional tillväxt

Ett ökat regionalt ansvar och inflytande ställer krav på ett väl fungerande samspel mellan den lokala, regionala och nationella nivån när det gäller frågor av betydelse för den hållbara regionala tillväxten. Regeringen anser att en kontinuerlig dialog är en viktig förutsättning för detta samspel. Därför har regeringen under senare år i stor utsträckning använt dialog, på politisk- och tjänstemannanivå, som ett sätt att utveckla och sprida kunskap om den regionala tillväxtpolitiken. Dialogen förs med aktörer som medverkar i eller berörs av det regionala tillväxtarbetet på lokal, regional och nationell nivå. I dialogerna avhandlas såväl strategisk inriktning, prioriteringar, styrningsfrågor, genomförandet av olika insatser som struktur- och organisationsutveckling.

I samband med den strategiska uppföljningen av den nationella strategin 2009 gjordes en översyn av arbetsformerna för Nationellt forum.

Som ett resultat av uppföljningen av Nationellt forum utarbetades ett arbetsprogram som lägger fast syfte, utgångspunkter, riktlinjer och arbetsformer för Nationellt forum 2009–2013.

Under det senaste året har diskussionerna fokuserat på områden som OECD:s ”Territorial Review” av Sverige, regionfrågan, arbetskraftsutbud och kompetensförsörjning, kultur och kreativitet, EU:s strategi för Östersjöregionen och transportfrågor.

Nationell och regional samordning i ljuset av den ekonomiska krisen

När antalet varsel började öka i Sverige som en följd av den globala ekonomiska och finansiella krisen förordnade regeringen regionala varsel-samordnare i samtliga län. Det är landshövdingen samt, i de län där det finns självstyrelse- eller samverkansorgan, ordförande i dessa organs styrelse eller motsvarande som tilldelats uppdraget. Regeringen inrättade också en

statssekreterargrupp med representanter från Arbetsmarknads-, Social-, Finans-, Utbildnings- och Näringsdepartementen som samordnarna rapporterar direkt till. Arbetsrådet har inneburit en möjlighet för de regionala samordnarna att föra dialog med regeringen.

Samordnarna har lämnat förslag om åtgärder till regeringen inom områden som arbetsmarknad, utbildning, infrastruktur och näringslivsutveckling. Förslagen har behandlats av regeringen och mer än hälften av förslagen har genomförts. Några exempel är ytterligare insatser för unga arbetslösa vilket innebär intensifierade förmedlingsinsatser och fler insatser inom jobbgarantin för unga, eller en förstärkning på yrkesutbildningsområdet utanför högskolan som beräknas uppgå till ca 65 000 årsplatser under tre år liksom en tillfällig utbyggnad av högskolan med 10 000 platser 2010 och 2011. Regeringen har också presenterat en särskild närtidssatsning på 7,6 miljarder kronor för prioriterade infrastrukturinvesteringar 2009–2010, förstärkt utlåning till små och medelstora företag via ett aktieägartillskott till ALMI Företagspartner AB med 2 miljarder kronor samt stärkt kommuner och landsting med ett tillfälligt stöd på sammanlagt 17 miljarder kronor 2010.

De regionala varsel-samordnarna har vid flera tillfällen på uppdrag av statssekreterargruppen redovisat läget i sina respektive län till regeringen, bl.a. om situationen på arbetsmarknaden och utbildningsbehoven i länet. Rapporteringen från länen har bidragit till att ge regeringen en tydlig bild av hur varslen fallit ut regionalt. Vad gäller utbildningsbehoven är det något som i ett tidigt skede identifierades av samordnarna och där regeringen skyndsamt kunde vidta åtgärder. Samordnarna har även rapporterat om finansieringssituationen hos företagen. I denna redovisning menade samordnarna att företagens möjlighet till banklån och krediter försvårades under krisen. Detta gällde i särskild utsträckning för de mindre företagen samt för företag inom tillverkningsindustrin.

Arbetet med regionala samordnare har i första hand handlat om att hitta lösningar och samordna insatser kring åtgärder för att skapa hållbar tillväxt och för att minska effekterna av den globala ekonomiska krisen och konjunktturnedgången i Sverige. Det övergripande syftet har varit att använda de samlade resurserna

mer effektivt. Uppdraget har givit samordnarna ett tydligt mandat att tillsammans med lokala och regionala aktörer skapa mötesplatser och etablera samverkan för att identifiera hinder likväl som möjligheter under den globala ekonomiska krisen. Samordnarnas arbete har i stor utsträckning bestått i att upprätta och hålla kontakterna med medborgare, företag och kommuner för att få en tydlig bild av behoven i länet.

De åtgärder och insatser som genomförts bygger i stor utsträckning på de regionala strategier och program som sedan tidigare tagits fram i breda partnerskap och därmed är förankrade i länen. De åtgärder som genomförts regionalt är av varierande karaktär, men det finns likheter i hur uppdraget har hanterats. Många län har identifierat behovet av att etablera samverkan över länsgränserna, inte minst vad gäller frågor som infrastruktur och kompetensförsörjning samt insatser för vissa branscher. Många av de initiativ som tagits har fokuserat på situationen för unga arbetslösa, för att förhindra att en stor andel ungdomar ska riskera att hamna i utanförskap. Mycket arbete har också lagts ner på att samordna insatser för utbildning och framtida kompetensförsörjning i näringslivet, många gånger i nära samarbete med företagen. Det är även ett stort antal län som initierat åtgärder för att förbättra kapitalförsörjning eller innovationsklimatet. Erfarenhetsutbyte och behovet av samlade analyser har också visat sig vara stort i detta arbete. Därför har regeringen i juni 2009 gett Tillväxtverket och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser i uppdrag att bidra till erfarenhetsutbyte och analyser av krisens regionala effekter.

OECD bedömer i sin "Territorial Review" av Sverige att metoden varit framgångsrik i att stärka samordningen mellan olika sektorsområden på nationell nivå, bl.a. genom tillsättningen av statssekreterargruppen. OECD ser samordnarna som en innovativ samarbetsform inom det regionala tillväxtarbetet.

Regeringen har i juni 2010 gett Statskontoret i uppdrag att följa upp erfarenheterna av arbetssättet med samordnare för varselarbete i länen och den nationella samordningen av insatser med anledning av den ekonomiska krisen. Statskontoret ska följa upp och redovisa en samlad bild av hur arbetet i länen har genomförts, vilka aktörer som deltagit och vilka

roller olika aktörer har haft. Statskontoret ska beskriva hur samverkan och dialog inom länen samt mellan samordnarna för varselarbetet och myndigheter fungerat, liksom dialogen mellan samordnarna och regeringen. I uppdraget ingår även att redovisa erfarenheter och resultat från arbetssättet med särskilt fokus på samverkan och samordning av resurser, nationellt, regionalt och lokalt samt att föreslå hur dialogen mellan regionala och nationella aktörer kan utvecklas inom ramen för det regionala tillväxtarbetet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 31 maj 2011.

Utvecklad styrning och samverkan

Förutom strategier på nationell nivå verkställs politikens strategiska ansats dels i en utvecklad styrning av myndigheter, dels i samordningsuppdrag till myndigheter och aktörer på nationell, regional och lokal nivå. Den utvecklade styrningen och samverkansuppdragen syftar till att stärka genomförandet av strategierna, förbättra koordineringen och skapa synergieffekter mellan olika finansiella resurser samt regionala och nationella program och insatser.

I juni 2007 gav regeringen ett tjugotal statliga myndigheter och organisationer uppdraget att stärka det tvärsektorieella samarbetet för hållbar regional tillväxt i syfte att bidra till ett tvärsektorieellt arbetssätt och en mer samordnad stat i samverkan med lokala och regionala aktörer. Erfarenheter och lärdomar från detta avslutade uppdrag har bl.a. legat till grund för ett antal samverkansuppdrag till grupper av statliga myndigheter på olika nivåer i frågor av central betydelse i det regionala tillväxtarbetet.

Strategier för hållbar regional tillväxt i myndigheter

Regeringen har, som ett led i att förtydliga ett antal myndigheters roller i det regionala tillväxtarbetet, i regleringsbrevet för 2010 givit dessa i uppdrag att ta fram en långsiktig intern strategi som ska vägleda myndigheten i dess arbete med regionala tillväxtfrågor. Uppdraget ska rapporteras till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 1 december 2010.

Regionala kompetensplattformar

Organ med ansvar för det regionala tillväxtarbetet har framfört behov av samordnad struktur för regional kompetensförsörjning tillika ett mer flexibelt och behovsanpassat utbildningssystem med samverkan över kommungränser. Samtidigt upplevdes avsaknad av en regional aktör med samlat ansvar för kompetensförsörjning. För att förbättra den regionala samordningen efterfrågades utökad samverkan mellan den regionala tillväxtpolitiken, arbetsmarknadspolitiken och utbildningspolitiken.

Regeringen har i villkorsbeslut och regleringsbrev givit regionala självstyrelseorgan och samverkansorgan eller länsstyrelsen där de har det regionala tillväxtansvaret, i uppdrag att under 2010 etablera kompetensplattformar för samverkan inom kompetensförsörjning och utbildningsplanering på kort och lång sikt.

Syftet är att bidra till ökad kunskap och översikt, samordning av behovsanalyser, ökad samverkan kring kompetensförsörjning och utbildningsplanering samt ökad kunskap om utbud och efterfrågan av utbildningsformer.

Ansvariga aktörer har den 30 april 2010 inkommit med delrapporter till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) om hur etableringen av kompetensplattformarna genomförs. I rapporten framgår att uppdraget mottagits positivt av självstyrelseorgan, samverkansorgan och länsstyrelser och bidragit till att legitimera ansvariga aktörers roller. Generellt präglas i dag samordningen av kompetensförsörjning på regional nivå av olika nätverk. I några län finns redan etablerade plattformar men överlag finns ännu inga samlade plattformar som knyter samman dessa olika nätverk.

Uppdrag om myndighetssamverkan på nationell nivå inom kompetensförsörjningsområdet

Regeringen har i mars 2010 uppdragit åt ett antal myndigheter att samverka för att öka samordningen på nationell nivå inom kompetensförsörjningsområdet.

Syftet är att stärka förutsättningarna för att privat och offentlig verksamhet får tillgång till efterfrågad kompetens och därmed stärka konkurrenskraften och bidra till hållbar natio-

nell och regional tillväxt. Det ska även bidra till att skapa bättre planeringsförutsättningar och resursutnyttjande avseende kompetensförsörjningsinsatser, bl.a. genom samordning av analyser och identifiering av eventuella hinder och utmaningar.

Uppdraget innebär att en gemensam struktur för kunskaps- och erfarenhetsutbyte med länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan och samverkansorgan skapas. Uppdraget ska delrapporteras till Regeringskansliet under 2010 och 2011 samt slutredovisas till Regeringskansliet (Arbetsmarknads-, Närings- och Utbildningsdepartementen) senast i maj 2012.

Kulturella och kreativa näringar

Regeringen beslutade i september 2009 om en handlingsplan för kulturella och kreativa näringar som sträcker sig till och med 2012. Syftet med handlingsplanen är att skapa goda förutsättningar för entreprenörer och företagare inom kulturella och kreativa näringar att utveckla sina affärsidéer och företag samt förbättra lönsamheten. Handlingsplanen omfattar bl.a. insatser som rådgivning till företag, inkubatorer, utveckling av mäklarfunktioner och modeller för samverkan, design, kompetensutveckling och entreprenörskap i kulturella och kreativa näringar. Av handlingsplanen framgår bl.a. att alla uppdrag i möjligaste mån bör ske i kontakt med berörda aktörer på nationell, regional och lokal nivå.

I juni 2010 beslutade regeringen om de delar av handlingsplanens uppdrag som avser innovation och design samt mäklarfunktioner/nätverk/modeller för samverkan. Vidare fattade regeringen vid samma tillfälle beslut om att inrätta ett Råd för kulturella och kreativa näringar. Rådet ska vara en resurs för Regeringskansliet likväl som för de myndigheter som ansvarar för genomförandet av regeringens handlingsplan för kulturella och kreativa näringar.

Program och verktyg för hållbar regional tillväxt

Regional projektverksamhet

Medel för regional projektverksamhet har beviljats av länsstyrelser, samverkansorgan och regionala självstyrelseorgan. Enligt förordningen (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken ska den regionala projektverksamheten bedrivas i enlighet med de regionala utvecklingsprogrammen, de regionala tillväxtprogrammen och de regionala strukturfondsprogrammen för regional konkurrenskraft och sysselsättning.

Samtliga insatser som inkluderas i redovisningen av regional projektverksamhet är finansierade av anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*. De är dessutom ofta även finansierade av anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013*. Andra finansierare är bl.a. statliga myndigheter, samverkansorgan, landsting, kommuner och privata aktörer. Samtliga insatser som inkluderas i redovisningen är samfinansierade. Finansieringen har i redovisningen delats upp i enlighet med prioriteringarna i den nationella strategin⁵.

I diagram 2.1 redovisas den totala volymen av beslutade medel om regional projektverksamhet för 2009 per anslag eller medfinansier⁶. Den uppgår till 4 859 miljoner kronor. Av finansieringen kommer bl.a. 37 procent (1 795 miljoner kronor) från statliga medel, 32 procent (1 573 miljoner kronor) från EU-medel⁷, 15 procent (730 miljoner kronor) från kommuner, landsting och samverkansorgan samt 11 procent (551 miljoner kronor) från privat finansiering.

De största finansierarna inom övrig statlig finansiering, som uppgår till cirka 982 miljoner kronor, är ALMI Företagspartner AB 190

miljoner kronor, universitet/högskolor 145 miljoner kronor, Vinnova 95 miljoner kronor, Innovationsbron 69 miljoner kronor, Banverket 66 miljoner kronor, Nutek/Tillväxtverket 54 miljoner kronor, Länsstyrelserna 46 miljoner kronor, Vägverket 39 miljoner kronor samt Energimyndigheten 17 miljoner kronor.

I diagram 2.2 redovisas fördelningen av den totala finansieringen av regional projektverksamhet 2009 fördelat på den nationella strategins prioriteringar. Huvudsaklig prioritering har varit *Innovation och förnyelse* som utgjort 74 procent (3 600 miljoner kronor) av beloppet. Därefter följer *Tillgänglighet* med 15 procent (713 miljoner kronor), *Strategiskt gränsöverskridande samarbete* med 6,7 procent (327 miljoner kronor) och *Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud* med 4,5 procent (219 miljoner kronor)⁸ av beloppet.

I tabell 2.8 redovisas beslutade regionala projektmedel 2009 inom anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder fördelat på respektive län och nationella strategins prioriteringar.

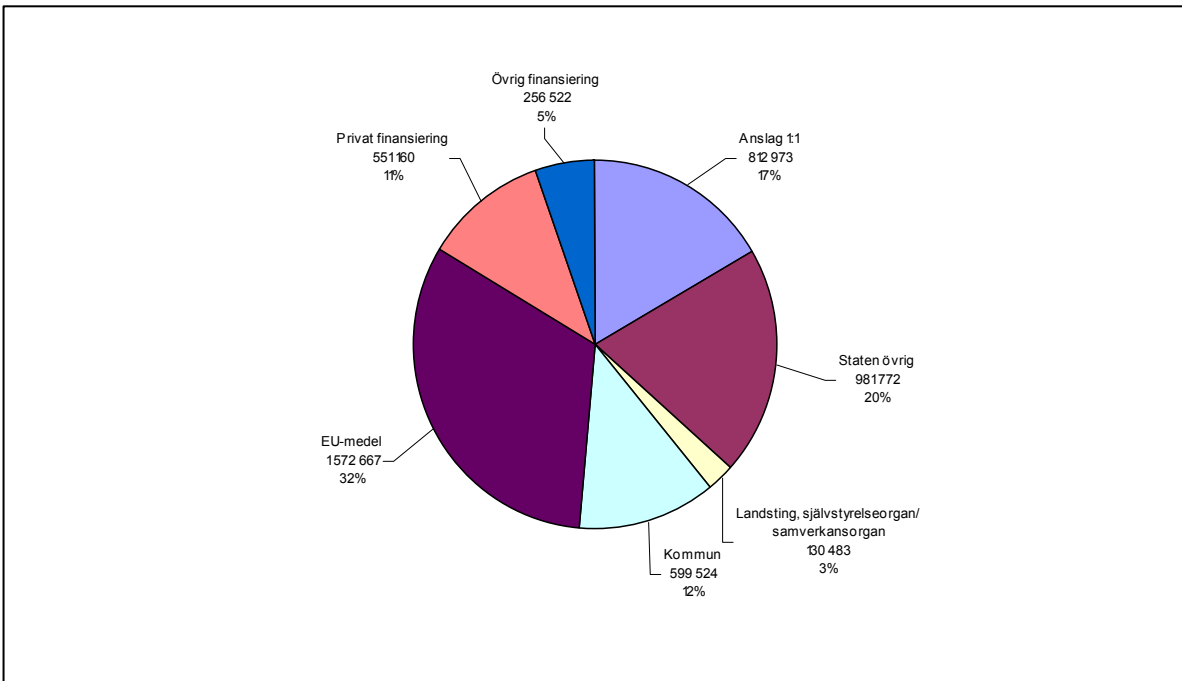
⁵ Uppgifterna i detta avsnitt kommer från Tillväxtverkets rapport Ekonomisk redovisning av den regionala projektverksamheten (anslag 1:1) 2009.

⁶ Beloppen nedan är avrundade.

⁷ Med EU-medel avses främst medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013 inklusive medel från program inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet, Europeiska socialfonden perioden 2007–2013 och landsbygdsprogrammet 2007–2013.

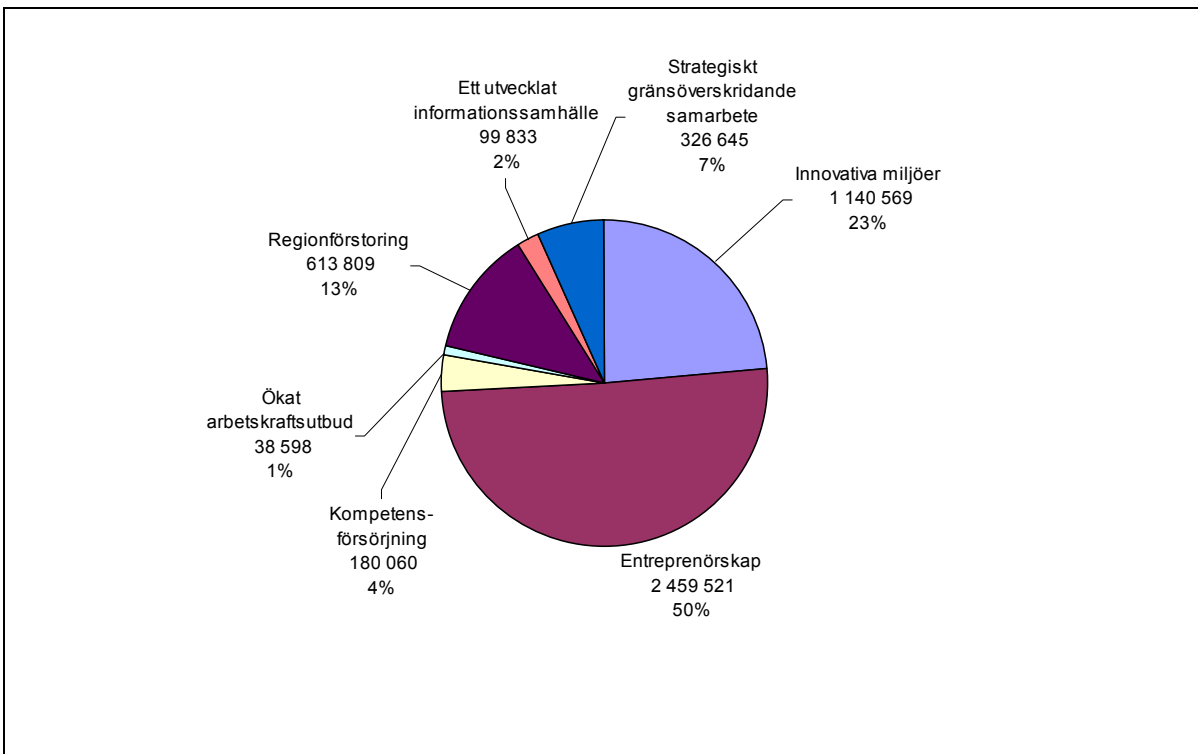
⁸ Insatser inom dessa områden sker till stor del inom ramen för det nationella strukturfondsprogrammet (Europeiska socialfonden).

Diagram 2.1 Total finansiering av regional projektverksamhet 2009 per anslag/medfinansier, i tusental kronor och procent

Källa: Tillväxtverket.

Diagram 2.2 Total finansiering av regional projektverksamhet 2009 fördelat på nationella strategins prioriteringar, i tusental kronor och procent

Källa: Tillväxtverket.

Tabell 2.8 Beslutade regionala projektmedel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder 2009 fördelat på respektive län och den nationella strategins prioriteringar

Tusentals kronor (avrundade belopp)

Nationell prioritering/ Län	Innovation och förnyelse		Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftutbud		Tillgänglighet		Strategiskt gränsöverskridande samarbete	Saknas uppgift	Totalt
	Innovativa miljöer	Entreprenörskap	Kompetensförsörjning	Ökat arbetskraftsutbud	Regionförstoring	Ett utvecklat informations-samhälle			
Stockholm	795	1 380	1 406	200	1 230	300	1 157	156	6 624
Uppsala	4 250	3 987	571	30	250	0	463	300	9 851
Södermanland	3 064	8 579	400	0	100	0	35	346	12 524
Östergötland	4 408	8 695	2 178	500	975	150	59	77	17 042
Jönköping	5 474	13 950	3 007	164	1 319	1 200	0	0	25 114
Kronoberg	4 041	6 704	584	481	250	75	297	1 500	13 932
Kalmar	5 381	11 546	4 656	4	1 661	715	3 792	1000	28 755
Skåne	17 700	125	40	0	315	0	168	78	18 426
Halland	6 002	10 525	0	0	0	0	0	62	16 589
Västra Götaland	11 300	39 173	0	257	0	3 294	500	0	54 524
Gotland	11 838	13 924	943	180	100	0	2 714	188	29 888
Blekinge	5 386	18 459	1 467	75	1 805	100	4 967	0	32 259
Örebro	6 725	15 496	2 237	0	3 524	0	0	0	27 982
Värmland	17 737	24 975	7 898	244	7 575	0	2 096	1 210	61 734
Västmanland	5 355	9 242	3 850	1 593	2 137	197	0	0	22 374
Dalarna	18 915	35 206	3 261	1 217	4 980	853	2 307	613	67 350
Gävleborg	15 902	38 516	13 120	6 792	5 058	2 095	180	200	81 863
Västernorrland	16 436	25 227	1 573	1 256	3 575	3 382	5 742	0	57 193
Jämtland	14 651	29 864	3 459	0	5 300	2 195	1 022	0	56 492
Västerbotten	15 281	27 728	0	631	8 916	3 445	16 713	1 426	74 140
Norrbotten	12 494	57 040	1 196	690	10 225	4 322	10 200	2 151	98 318
Summa	203 135	400 341	51 847	14 314	59 295	22 323	52 413	9 306	812 973

Källa: Tillväxtverket

EU:s strukturfondsprogram perioden 2007–2013

För programperioden 2007–2013 har Sverige tilldelats medel från EU:s två strukturfonder: Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF) (se utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv). Medlen från ERUF fördelas till ett antal program inom de två målen Regional konkurrenskraft och sysselsättning och Europeiskt territoriellt samarbete. Strukturfondsprogrammen för dessa två mål täcker geografiskt hela Sverige.

Regionala strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning

EU-ramen (ERUF) för de åtta regionala strukturfondsprogrammen 2007–2013 är cirka 8,4 miljarder kronor. Dessa medel beräknas medfinansieras med nationella offentliga medel om cirka 9,8 miljarder kronor.

Näringslivets deltagande i programmen är av stor betydelse. En indikativ uppskattning är att näringslivets medfinansiering kommer att uppgå till cirka 4,3 miljarder kronor inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen. Den totala omslutningen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen beräknas därmed uppgå till cirka 22,6 miljarder kronor (EU-medel, svenska offentliga medel samt privat medfinansiering).

Insatserna inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen förväntas enligt programdokumenten bidra till totalt 33 300 nya arbetstillfällen och 12 800 nya företag. Vidare förväntas 28 115 företag delta i insatserna. Målsättningen är att nära hälften av dessa arbetstillfällen och nya/deltagande företag ska tillfalla respektive ägas av kvinnor när programperioden summeras.

Till och med 2009 har 37 projekt, med en omslutning av cirka 80 miljoner kronor inkl. medfinansiering, avslutats inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen. Resultaten av dessa projekt är att de har bidragit till cirka 1 100 nya arbetstillfällen för kvinnor och lika många för män. De har även bidragit till cirka 400 nya företag. Vidare har cirka 3 100 företag deltagit i insatserna. Uppgifterna baseras på slutrapporter från projekten. Tidigare gjorda utvärderingar visar dock att rapporterade resultat kan innehålla överskattningar.

Till och med 2009 uppgår beslut om medel från ERUF i de åtta regionala strukturfondsprogrammen till cirka 5 miljarder kronor och beslut om nationell offentlig medfinansiering uppgår till cirka 5,9 miljarder kronor (se tabell 2.13). Den beslutade privata medfinansieringen uppgår till cirka 1,8 miljarder kronor.

De första utbetalningarna av EU-medel till projektägare gjordes under 2008. Under 2009 har det skett stora utbetalningar till beslutade projekt. Till och med 2009 uppgår utbetalningarna till cirka 1,5 miljarder kronor, vilket motsvarar 18 procent av EU-ramen. Utbetalningarna av nationell offentlig medfinansiering uppgår till cirka 1,9 miljarder kronor till och med 2009 och motsvarande siffra för de privata medlen är 0,3 miljarder kronor.

I samband med framtagandet av de åtta regionala strukturfondsprogrammen för perioden 2007–2013 gav Sverige information till Europeiska kommissionen om beslutens indikativa fördelning mellan programmets områden (se tabell 2.9). Varje år redovisas det ackumulerade utfallet till Europeiska kommissionen.

Tabell 2.9 Indikativ fördelning 2007–2013 mellan de största prioriterade områdena i de regionala strukturfondsprogrammen t.o.m. 2009

Miljoner kronor (avrundade belopp)

Prioriterade områden	Indikativ fördelning av strukturfondsmedel	Fördelning beslutade strukturfondsmedel
Forskning och utveckling, innovation samt entreprenörskap	5 400	3 400
Förnybar energi och energieffektivitet	500	60
Turism, kultur och storstad	500	300
Informationssamhället	900	280
Transport	600	600
Summa	7 900	4 640

Källa: Tillväxtverket.

Totalt har cirka 3,4 miljarder kronor beslutats inom områdena forskning och utveckling, innovation och entreprenörskap. Även inom transport har det skett ett högt beslutsfattande. Inom områdena förnybar energi och energieffektivitet samt informationssamhället är beslutsnivån relativt låg. Inom förnybar energi och energieffektivitet är 12 procent beslutat i förhållande till den indikativa fördelningen och motsvarande siffra för informationssamhället är 31 procent⁹.

Inom ramen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen har det avsatts EU-medel till insatser som syftar till att öka det regionala utbudet av ägarkapital till nya och växande små- och medelstora företag. Principen är att insatserna inte ska konkurrera med privata marknadsaktörer utan vara kompletterande. Totalt avses cirka 2,5 miljarder kronor satsas i företag, varav cirka 0,7 miljarder kronor från de åtta regionala strukturfondsprogrammen, cirka 0,7 miljarder kronor från nationella offentliga aktörer och cirka 1,1 miljarder från privata aktörer. Möjligheten att besluta om medel till projekt för att förbättra kapitalförsörjningen för företag är ett led i ambitionen att ge finansiering i andra former än bidrag, såsom lån, garantier och riskkapital.

⁹ Insatser inom dessa prioriterade områden redovisas även inom området Forskning och utveckling, innovation samt entreprenörskap. Detta medför att insatserna inom områdena förnybar energi och energieffektivitet samt informationssamhället totalt sett är större än vad som anges ovan.

Tabell 2.10 Fördelning beslutade medel 2007–2013 på vissa av den nationella strategins prioriterade områden i de regionala strukturfondsprogrammen t.o.m. 2009¹*Miljoner kronor (avrundade belopp)*

Nationella strategins prioriterade områden	Fördelning beslutade strukturfondsmedel	Fördelning beslutade nationella offentliga medel	Totalt beslutade medel
Innovation och förnyelse, varav:	3 902	4 553	8 455
Innovativa miljöer	1 550	1 828	3 378
Entreprenörskap	2 352	2 725	5 077
Tillgänglighet, varav:	976	1 202	2 178
Regionförstoring	680	803	1 573
Ett utvecklat informationssamhälle	296	309	605
Summa	4 878	5 755	10 633

¹ Det prioriterade området kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud finansieras i huvudsak inom det nationella strukturfondsprogrammet (ESF). Se tabell 2.13 avseende det prioriterade området strategiskt gränsöverskridande samarbete.

Källa: tillväxtverket.

I tabell 2.10 redovisas de beslutade medlen inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen fördelat på nationella strategins prioriterade områden. Detta möjliggör en jämförelse med insatser inom den regionala projektverksamheten (se tabell 2.8).

Tabell 2.11 De 20 största medfinansierarna inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen för regional konkurrenskraft och sysselsättning (beslutade medel t.o.m. 2009)

Nr	Medfinansierare	mnr
1	ALMI Företagspartner AB	270
2	Länsstyrelsen i Norrbottens län	173
3	Verket för innovationssystem	155
4	Länsstyrelsen i Västerbottens län	147
5	Verket för näringslivsutveckling/Tillväxtverket	142
6	Banverket	137
7	Luleå tekniska universitet	135
8	Länsstyrelsen i Jämtlands län	133
9	Länsstyrelsen i Västernorrlands län	120
10	Västra Götalands läns landsting (Västra Götalandsregionen)	110
11	Region Gävleborg	105
12	Mittuniversitetet	105
13	Sjätte AP-fonden	100
14	Umeå Universitet	91
15	Region Dalarna	87
16	Region Värmland	81
17	Innovationsbron AB	79
18	Regionförbundet Västerbottens län	78
19	Skellefteå kommun	76
20	Skåne läns landsting (Region Skåne)	69
TOTALT		2 395

Källa: tillväxtverket.

De 20 största nationella offentliga medfinansierarna inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen står för cirka 2,4 miljarder kronor av den totala medfinansieringen på cirka 5,9 miljarder kronor. Största medfinansierare är ALMI Företagspartner AB som via sitt dotterbolag ALMI Invest AB tillsammans med Norrlandsfonden, Sjätte AP-fonden och Innovationsbron AB ingår som förvaltare/projektägare till de 12 riskkapitalfonder som under 2009 etablerats inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen. Verket för innovationssystem är tillsammans med ett antal universitet stora medfinansierare inom projekt som främjar forskning och utveckling, innovation.

Territoriella samarbetsprogram

Sverige deltar i tretton program inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet. Sex av dessa är gränsregionala program: Nord, Botnia-Atlantica, Sverige-Norge och Öresund-Katte-

gatt-Skagerrak, Central Baltic och South Baltic. Ramen (ERUF) för dessa program uppgår till cirka 3,3 miljarder kronor för 2007–2013. Av dessa är det endast Sverige-Norge (335 miljoner kronor i ERUF-ram) som betalas ut genom statsbudgeten.

Sverige deltar i tre transnationella program: Norra Periferin, Östersjön och Nordsjön. Ramen (ERUF) för dessa program uppgår till cirka 3,7 miljarder kronor.

Till och med 2009 har beslut fattats om medel från ERUF i de nio gränsregionala och transnationella programmen om cirka 3,2 miljarder kronor (se tabell 2.13).

Insatserna inom de gränsregionala och transnationella programmen ska bidra till ökad gränsöverskridande samverkan för att bl.a. stärka innovativa miljöer och främja nätverk och samverkan i näringslivet. Vidare förväntas pro-

grammen bidra till gränsöverskridande samverkanslösningar för att öka tillgången till samhällsservice, ökad tillgänglighet samt fördjupat samarbete kring miljöproblematiken i Östersjön och Nordsjön. I projekten deltar partners från Sverige i 424 projekt av totalt 595 projekt. Av de 424 projekt som Sverige deltar i bidrar 95 procent av projekten till den nationella strategins prioriteringar.

Sveriges deltar även i programmet Kolarctic, som finansieras inom ramen för EU:s samarbete över sina externa gränser, ENPI (European Neighbourhood Partnership Instrument). Programmet syftar till att stärka samarbetet mellan Nordkalotten och nordvästra Ryssland. I Sverige omfattas Norrbottens län och i viss mån Västerbottens län av programmet, som blev operativt 2009.

Tabell 2.12 De territoriella programmens bidrag till nationella strategin (antal projekt per riktlinje)

Riktlinje	Gräns-regionala	Trans-nationella	Inter-regionala	Summa
1 Minimera gränshinder för gränspendlare och näringsliv med gränsöverskridande verksamhet	9	6	1	16
2 Främja gränsöverskridande nätverk mellan företag	47	20	7	74
3 Utveckla gränsöverskridande samverkanslösningar för att öka tillgången till viktiga samhällsfunktioner	42	6	3	51
4 Främja fördjupat samarbete över nationsgränserna för att stärka innovativa miljöer	51	12	28	91
5 Bidra till att förbättra kommunikationer mellan de nordiska storstadsregionerna	5	2	0	7
6 Främja satsningar på sjömotorvägar över Östersjön för att effektivisera transporter inom EU och stärka perifera regioners tillgänglighet	3	1	2	6
7 Främja fördjupat samarbete över nationsgränser för ett hållbart och innovativt nyttjande och utveckling av naturresurser, kultur och kulturarv	93	22	19	134
8 Främja fördjupat samarbete kring miljöproblematiken i Östersjön och Nordsjön	5	19	0	24
Summa antal projekt	255	88	60	403

Källa: tillväxtverket.

Beslut och utbetalningar i EU:s struktur-fondsprogram 2007–2013

I tabell 2.13 redovisas programvis tilldelade medel från strukturfonderna, beslutade medel, utbetalningar samt i de fall uppgifter finns, nationell offentlig medfinansiering.

För de territoriella programmen redovisas den totala tilldelningen av EU-medel per program, dvs. även medel som kommer andra länder till del.

Tabell 2.13 Beslut och utbetalningar inom EU:s strukturfondsprogram 2007–2013 (ERUF)

Strukturfondsprogram	Tilldelade EU-medel (ram), mnr	Beslutade EU-medel t.o.m. 2009, mnr	Beslutade nationella offentliga medel t.o.m. 2009, mnr	Utbetalda EU-medel t.o.m. 2009, mnr
Regionala program för regional konkurrenskraft och sysselsättning som redovisas på statsbudgeten (regionala utvecklingsfonden, åtta regionala program), totala medel	8 411	4 958	5 852	1 478
Varav:				
Övre Norrland	2 184	1 302	1 336	324
Mellersta Norrland	1 590	973	996	317
Norra Mellansverige	1 755	1 093	1 171	389
Stockholm	338	249	359	77
Östra Mellansverige	729	330	545	123
Västsverige	572	275	464	95
Småland och Öarna	607	342	552	61
Skåne Blekinge	636	394	429	91
Territoriellt program som förvaltas i Sverige och som redovisas på statsbudgeten (regionala utvecklingsfonden), totala medel	335	169	175	38
Varav:				
Sverige-Norge	335	169	175	38
Territoriella program som förvaltas i Sverige och som redovisas utanför statsbudgeten (regionala utvecklingsfonden), totala medel	1 901	711		76
Varav:				
Nord	306	131	57	24
Botnia-Atlantica	274	126	135	19
Öresund-Kattegatt-Skagerrak	1 005	264	130	11
Norra Periferin	317	191	uppg. saknas	22
Gränsregionala och transnationella program i vilka Sverige deltar och som förvaltas av andra länder, totala medel	4 848	2 361	uppg. saknas	98
Varav:				
Central Baltic	910	311	uppg. saknas	11
South Baltic	518	139	uppg. saknas	6
Östersjöregionen	2 070	1 092	uppg. saknas	1
Nordsjöregionen	1 350	819	uppg. saknas	80
Totalt	15 495	8 199	-	1 689

Anm 1: Omräkningskurs från euro – 9 kronor.

Anm 2: Med uppgift saknas menas att uppgift enbart finns på programnivå och inte per deltagande land. Därför anges inte uppgiften för Sveriges del.

Källa: Tillväxtverket.

Uppföljning och utvärdering

Under programperioden 2007–2013 utvärderas strukturfondsprogrammen kontinuerligt. Ett av syftena med utvärderingarna är att skapa förutsättningar för ett kontinuerligt lärande genom att erfarenheter och kunskaper förmedlas och

sprids till de aktörer som deltar i genomförandet av programmen. Utvärderingsinsatser genomförs både på program- och projektnivå.

Nedan sammanfattas resultaten t.o.m. våren 2010.

Utvärderarna konstaterar att genomförandet i stort följer inriktningen i programdokumenten

som togs fram inför programperioden. Projektens inriktning är överlag i linje med de insatsområden och åtgärder som är angivna i respektive program. Utvärderarna drar även slutsatsen att projekten i de åtta regionala strukturfondsprogrammen ligger väl i linje med de regionala utvecklingsprogrammen (RUP) och de regionala tillväxtprogrammen (RTP). I ett par utvärderingar av de territoriella samarbetsprogrammen konstateras att samspelet med regionala utvecklingsprogram kan förbättras.

Det finns dock exempel på program som har en jämförelsevis lägre efterfrågan på medlen, vilket föranlett att beslut om stöd fattats i mindre omfattning. En åtgärd som i flera program har en lägre efterfrågan är insatser inom bredbandsområdet. Utvärderarna lyfter här fram att det avgörande problemet är brist på offentlig medfinansiering. Ett annat område med låg efterfrågan är inom energiområdet, exempelvis förnybar energi.

Av utvärderingarna framgår vidare att många projekt inte hunnit så långt i genomförandet som planerat. Bedömningen bygger på faktorer som låga utbetalningsnivåer och projektens egna bedömningar av hittills uppnådda resultat. Uppfattningen att resultatutvecklingen är något långsam när det gäller programmens två kärnindikatorer – nya arbetstillfällen och nya företag – återkommer i flera utvärderingar. Utvärderarna poängterar dock att när det gäller indikatorn nya företag så finns mycket som pekar på att de företag som startas överlag har bättre förutsättningar till överlevnad och att de som startar företag är bättre förberedda som ett resultat av projektens insatser. Utvärderarna poängterar vidare att det är svårt att bedöma programmens grad av måluppfyllelse då endast en låg andel av projekten är avslutade. Generellt är projekägarna fortsatt optimistiska när det gäller den förväntade slutliga måluppfyllelsen. I flera av utvärderingarna poängteras att programmen även når resultat i befintligt näringsliv genom att företagens produkter och tjänster, marknader samt organisation och personalens kompetens utvecklas. Sammantaget gör detta att det finns goda möjligheter för programmen att bidra till att förbättra de hållbara tillväxtförutsättningarna i programområdena.

I flera av programmen utgör stora projekt en betydande andel av de beslutade medlen. I vissa rapporter lyfter utvärderarna fram att det förefaller finnas ett samband mellan projektens

storlek och dess prestationer. Utvärderarna menar att det går att se ett mönster där ett resultat av en ökad professionalisering är att större projekt får stöd och genomförs. Stora projekt förutsätter också en förmåga att mobilisera regionala aktörer och medfinansiering. Flera utvärderingsrapporter lyfter också fram att projektförforskningen förefaller ha en positiv betydelse för kvaliteten i projektgenomförandet. Utvärderarna påpekar dock att projektens storlek inte är en garanti för framgång.

Samtliga utvärderare för de åtta regionala programmen har under året genomfört en tematisk uppföljning av de innovationsinriktade projekten. Generellt kan konstateras att det är en hög andel av projekten som arbetar med innovationer. Projekten syftar ofta till utveckling av nya eller befintliga tjänster och produkter. Ett annat vanligt syfte är att utveckla innovationssystem eller plattformar. En generell slutsats som dras i utvärderingsrapporterna är att det finns en stor efterfrågan av denna typ av finansiering. Den här typen av insatser är långsiktiga och svårplanerade vilket gör att strukturfondsprogrammets projektform kan upplevas som alltför kortsiktig och administrativt besvärlig. En generell lärdom för framgång som återkommer i flera utvärderingar är vikten av hur projekten organiseras och att rätt aktörer finns med. Deltagande företag har främst angett att deltagande i projekten ger tillgång till nätverk och nya kontaktytor för bl.a. utveckling av produkter och tjänster. Andra viktiga bidrag är förbättrade arbetsprocesser och kompetenshöjning.

I utvärderingarna återkommer ett antal mer generella slutsatser avseende innovationsinsatser. Dessa är vikten av:

- Fokus på affärsrådgivning snarare än generell kunskapsuppbyggnad.
- Stark koppling till pågående och sedan tidigare etablerade utvecklingsprocesser.
- Stark koppling till befintliga strukturer inom näringsliv och akademi.
- Investeringar i innovationsinfrastruktur.

EU:s strukturfondsprogram perioden 2000–2006

Strukturfondsprogrammen avseende programperioden 2000–2006 har avslutats. Slutredovis-

ningen till kommissionen sändes in under mars 2010.

För programperioden tilldelades Sverige cirka 20 miljarder kronor från EU:s dåvarande fyra strukturfonder. Strukturfondsprogrammen omfattar under perioden totalt cirka 60 miljarder kronor inklusive nationell offentlig och privat medfinansiering.

I tabell 2.14 redovisas tilldelningen från strukturfonderna till de olika programmen samt beslut och utbetalningar. För Interregprogrammen redovisas den totala tilldelningen EU-medel per program, dvs. även andra länders andel. De Interregprogram som redovisas på statsbudgeten är Kvarken-Mittskandia, Öresund och Sverige-Norge.

Tabell 2.14 Slutlig redovisning av tilldelade och utbetalda medel inom EU:s strukturfondsprogram 2000–2006

Målområde resp. gemenskapsinitiativ	Tilldelade EU-medel	Utbetalade medel (% av ram)
Mål 1	6 982	98
Mål 2	3 960	97
Mål 3	7 020	97
Fiskeåtgärder utanför Mål 1	489	86
Interreg IIIA	789	94
Equal	790	101
LEADER+	371	95
Urban II	48	93
Summa	20 449	99
Program som redovisas utanför statsbudgeten		
Interreg IIIA	5 255	88
Interreg IIIB	2 457	83
Summa	2 982	84
Totalt	23 431	97

Anm: Omräkningskurs från euro – 9 kronor.
Källa: Tillväxtverket.

Under programperioden har cirka 97 procent av den tilldelade EU-ramen utbetalats till projekten.

I tabell 2.15 redovisas utfallet för EU-medlen i avslutade projekt för Mål 1 och Mål 2 programmen (ERUF) fördelat på de största områdena.

Tabell 2.15 Slutlig fördelning av EU-medel 2000–2006 mellan de största områdena inom Mål 1 och Mål 2 programmen (ERUF) under programperioden

Miljoner kronor (avrundade belopp)

Område	Fördelning avslutade projekt av EU-medel (ERUF)
Forskning, utveckling och innovation samt entreprenörskap	4 400
Turism	1 400
Informationssamhället	800
Transport och infrastruktur	600
Landsbygdsutveckling inom Mål 1 och Mål 2 programmen	150
Miljö och energi	90
Summa	7 440

Källa: Tillväxtverket.

De största insatserna under programperioden 2000–2006 inom ramen för Mål 1 och Mål 2 programmen (ERUF) gjordes inom forskning, utveckling och innovation samt entreprenörskap, cirka 4,4 miljarder kronor av de tillgängliga EU-medlen.

Central projektverksamhet

Under året har regeringen och Tillväxtverket fattat beslut om totalt cirka 135 miljoner kronor till central projektverksamhet. Huvuddelen av de medel som har beslutats av regeringen avser insatser för att främja kommersiell service.

Tillväxtverket bedriver central projektverksamhet genom större sammanhållna program såsom det regionala klusterprogrammet och programmet för lokalt och regionalt tillväxtarbete. Resultat från bl.a. dessa program redovisades i budgetpropositionen för 2010. Vidare genomför Tillväxtverket bl.a. ett program för produktutveckling i små företag. Det senare programmet finansieras även via utgiftsområde 24 Näringsliv (se vidare avsnitt 3.4.3 under utgiftsområde 24 Näringsliv för en resultatredovisning).

För 2009 finns det inte någon resultatinformation tillgänglig i form av särskilda uppföljningar och utvärderingar. Regeringen avser att återkomma med en redovisning av resultat då detta finns tillgängligt.

Lokala och regionala resurscentra för kvinnor

Under 2009 var det 128 resurscentra som sökte basfinansiering av Tillväxtverket.

Tabell 2.16 Fördelning av resurser mellan basverksamhet och projektverksamhet för lokala och regionala resurscentra för kvinnor åren 2004–2009

Uppskattade belopp i miljoner kronor

År	Basverksamhet	Projektverksamhet	Totalt
2004	19	88	107
2005	19	83	102
2006	33	87	120
2007	31	60	91
2008	27	58	85
2009	23	42	65

Källa: Tillväxtverket.

Totalt uppgår beslutade medel uppskattningsvis till 65 miljoner kronor under 2009 (se tabell 2.16). Finansiärer av verksamheten är förutom Tillväxtverket även bl.a. EU:s strukturfondsprogram, Arbetsförmedlingen, länsstyrelser, kommuner, självstyrelseorgan, samverkansorgan och landsting.

Av de totalt uppskattade 42 miljoner kronor som gick till projektverksamhet har Tillväxtverket beviljat projekt motsvarande cirka 16,2 miljoner kronor i medfinansiering under 2009. Av de totalt uppskattade 23 miljoner kronor som gick till basverksamhet har Tillväxtverket beviljat basfinansiering till 87 lokala resurscentra och 16 regionala resurscentra om cirka 18 miljoner kronor.

Regionala företagsstöd

Med regionala företagsstöd avses bidrag i form av de s.k. selektiva regionala företagsstöden regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling, sysselsättningsbidrag och såddfinansiering. Dessutom avses det generella regionala företagsstödet transportbidrag.

Investeringar som erhåller regionala företagsstöd finansieras till största delen av företagen själva eller via den reguljära kapitalmarknaden.

Sverige får ha nationella stödområden som omfattar 15,3 procent av befolkningen. Indelningen framgår av förordningen (1999:1382) om stödområden för vissa regionala företagsstöd.

Flertalet offentliga insatser för kapitalförsörjning till företag har gjorts inom utgiftsområde 24 Näringsliv.

Resultatindikatorer

Resultatindikatorerna för de selektiva regionala företagsstöden, förutom såddfinansiering, är förväntat antal nya arbetstillfällen uppdelat på kvinnor och män, genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft samt totalbeloppet för de investeringar som beräknas delfinansieras av stöden. För samtliga regionala företagsstöd finns också indikatorer över antalet anställda kvinnor och män samt könsfördelningen i såväl ledning som styrelse i de stödmottagande företagen. För regionalt investeringsstöd, sysselsättningsbidrag och regionalt bidrag till företagsutveckling finns även resultatindikatorer avseende den ekonomiska tillväxtaspekten såsom förädlingsvärde, omsättning och vinstmarginal hos de företag som erhållit stöd.

Statistiken för de selektiva regionala företagsstöden avser beviljade stöd under 2009. Statistiken för transportbidrag avser utbetalda medel 2009, eftersom beslut om och utbetalning av transportbidrag fattas vid samma tillfälle. Uppgifterna är hämtade från rapporten Uppföljning och resultatvärdering av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet som Tillväxtverket publicerade i juli 2010 (rapportnummer 0071). Beloppen i texten nedan är avrundade.

Tabell 2.17 Vissa uppgifter om beviljade selektiva regionala företagsstöd 2006–2009¹

	2006	2007	2008	2009
Beviljat belopp (mnkr)	729	550	664	583
Beräknat antal nya arbetstillfällen totalt ²	4 463	3 619	3 904	3 249
Beräknat antal nya arbetstillfällen kvinnor ²	1 906	1 504	1 628	1 323
Beräknat antal nya arbetstillfällen män ²	2 557	2 115	2 276	1 926
Genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft (tkr) ²	155	141	160	161
Investeringar som beräknas delfinansieras med de selektiva regionala företagsstöden (mnkr)	2 979	2 558	3 205	2 156

¹ Regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling, sysselsättningsbidrag och såddfinansiering.

² Exkl. såddfinansiering eftersom detta inte beräknas.

Källa: Tillväxtverket.

Tabell 2.18 Beviljade selektiva regionala företagsstöd av länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan, samverkansorganen i Kalmar och Gotlands län samt Nutek/Tillväxtverket under 2009 fördelade på län

Län	Regionalt investeringsstöd (mnkr)	Regionalt bidrag till företagsutveckling (mnkr)	Sysselsättningsbidrag (mnkr)	Såddfinansiering (mnkr)	Beräknad sysselsättningsökning ¹	Beräknad subvention per arbetstillfälle ¹ (tkr)	Summa (mnkr)
Stockholm	0	1,55	0	0	4	388	1,55
Uppsala	0	0,26	0	0	4	65	0,26
Södermanland	0	0,05	0	0	0	-	0,05
Östergötland	0	1,62	0	1,20	1	1620	2,82
Jönköping	0	0,55	0	0	4	138	0,55
Kronoberg	0	0,20	0	0	2	100	0,20
Kalmar	7,32	12,49	0	5,15	531	37	24,96
Skåne	0	0,04	0	0,06	4	10	0,10
Halland	0	1,22	0	0	46	27	1,22
Västra Götaland	1,00	12,78	0	18,35	342	40	32,13
Gotland	0	2,29	0	0	72	32	2,29
Blekinge	0	6,58	0	0,25	144	46	6,83
Örebro	3,76	15,77	0	0,32	126	155	19,85
Värmland	9,75	17,56	0	1,95	265	103	29,26
Västmanland	0	12,53	0	1,04	82	153	13,57
Dalarna	20,41	10,56	0,60	2,89	138	229	34,46
Gävleborg	4,80	25,13	12,76	0	416	103	42,69
Västernorrland	2,03	40,78	1,98	5,25	166	270	50,04
Jämtland	91,79	15,75	0	4,86	140	768	112,40
Västerbotten	47,99	43,16	0	9,23	396	230	100,38
Norrbottnen	75,85	22,57	0	8,96	366	269	107,38
Summa	264,71	243,44	15,34	59,51	3 249	161	583,00

¹ Avser regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling, sysselsättningsbidrag och såddfinansiering.
Källa: Tillväxtverket.

Regionalt investeringsstöd

Regionalt investeringsstöd kan lämnas till investeringar inom stödområdena A och B.

Under 2009 (2008) beviljades 265 (337) miljoner kronor i regionalt investeringsstöd. Av beviljat regionalt investeringsstöd 2009 avser cirka 92 procent av beloppet små och medelstora företag, dvs. företag med 0–249 anställda. Under 2009 (2008) beviljades stöd med 47 (25) miljoner kronor till i stödområdena nyetablerade företag. Av det totala beviljade regionala investeringsstödet under 2009 (2008) lämnades 18 (7) procent till nystartade företag. 96 procent av företagen som fick stödet leddes av män.

Under 2009 beviljades tillverkande företag, främst inom trävaru- och metallvarutillverkning, cirka 76 miljoner kronor. Företag som bedrev

fastighetsverksamhet beviljades 57 miljoner kronor. Företag inom hotell och restaurang beviljades 62 miljoner kronor och företag inom kultur, nöje och fritid beviljades 41 miljoner kronor. Cirka 29 miljoner kronor beviljades företag i andra branscher än ovan nämnda.

Förväntade resultat

Antalet arbetsställen som beviljats regionalt investeringsstöd under budgetåret 2009 (2008) var 68 (96) stycken. Den genomsnittliga subventionen per förväntad ny årsarbetskraft 2009 (2008) förväntas uppgå till 531 000 (361 000) kronor. Sysselsättningen förväntas öka med 498 (932) arbetstillfällen, varav 174 (415) väntas tillfalla kvinnor.

Uppföljning av tidigare beviljat stöd

Tillväxtverket har jämfört företag som beviljats regionalt investeringsstöd under 2005 med två jämförelsegrupper: en kontrollgrupp och en grupp bestående av Sveriges övriga företag med minst en anställd. Mätperioden avser 2005–2008. Enligt Tillväxtverket har de företag som erhållit regionalt investeringsstöd en bättre utveckling beträffande omsättning, förädlingsvärde och vinst jämfört med jämförelsegrupperna.

Regionalt bidrag till företagsutveckling

Regionalt bidrag till företagsutveckling kan lämnas till små och medelstora företag i landsbygds- och glesbygdsområden i hela landet samt i stödområdena A och B. Stödformen är främst inriktad mot att främja samverkan mellan företag och företagsutveckling. Stödformen är också anpassad för att förenkla och motivera enskilda företags deltagande i regionala tillväxtprogram och EU:s strukturfondsprogram.

Under 2009 (2008) har 244 (268) miljoner kronor beviljats i regionalt bidrag till företagsutveckling. Den största andelen, 76 procent, av stödet har utgjorts av investeringsbidrag. Drygt 18 procent har beviljats i form av konsultcheckar, knappt 4 procent till samverkansprojekt och 2 procent i form av mikrostödet.

Närmare hälften av investeringsbidragen beviljades tillverkande företag, främst inom trävaru- och metallvarutillverkning. Konsultcheckarna beviljades i högre grad till tjänsteföretag, till exempel företag inom företagstjänster samt information och kommunikation. 72 procent av företagen som erhöll regionalt bidrag till företagsutveckling leddes av män.

Förväntade resultat

Det stöd som beviljats under 2009 (2008) förväntas bidra till 2 642 (2 833) nya arbetstillfällen, 1 105 (1 144) för kvinnor och 1 537 (1 689) för män. Den genomsnittliga subventionen per förväntad ny årsarbetskraft förväntas uppgå till 92 000 (94 000) kronor.

Uppföljning av tidigare beviljat stöd

Tillväxtverket har med liknande metod som för regionalt investeringsstöd följt upp regionalt bidrag till företagsutveckling. Tillväxtverkets uppföljning av de företag som beviljades regionalt bidrag till företagsutveckling 2005 visar

en bättre utveckling beträffande omsättning, förädlingsvärde och vinst jämfört med jämförelsegrupperna.

Sysselsättningsbidrag

Sysselsättningsbidrag kan lämnas, som ett bidrag per nytt arbetstillfälle, till företag som skapar nya och varaktiga arbetstillfällen inom stödområdena A och B.

Under 2009 (2008) har sysselsättningsbidrag totalt beviljats med cirka 15 (20) miljoner kronor. Fem arbetsställen, varav två verksamma inom information och kommunikation, beviljades sysselsättningsbidrag under 2009.

Det saknas uppgifter om företagsledningens kön i flertalet av de stödmottagande företagen.

Förväntade resultat

De stöd som beviljats under 2009 förväntas bidra till cirka 109 nya arbetstillfällen, 44 för kvinnor och 65 för män. Den genomsnittliga subventionen per förväntad ny årsarbetskraft för 2009 är 141 000 kronor.

Uppföljning av tidigare beviljat stöd

Tillväxtverket har med liknande metod som för regionalt investeringsstöd följt upp företagen som erhöll sysselsättningsbidrag under 2005. Uppföljningen visar att stödföretagen hade en bättre utveckling beträffande omsättning, förädlingsvärde och vinst jämfört med företagen i de två jämförelsegrupperna åren 2005 till 2008.

Såddfinansiering

Med såddfinansiering avses inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt offentlig finansiering av produktutveckling med tillväxt- och kommersialiseringspotential. Finansieringen kan sökas av små och medelstora företag i mycket tidiga faser. Även oberoende entreprenörer, innovatörer eller forskare kan söka såddfinansiering. Den övervägande delen av den statliga såddfinansieringen finansieras med andra medel än medel från utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Regional såddfinansiering beviljas vanligtvis som bidrag eller lån. Den regionala såddfinansieringen är ett komplement till den reguljära kapitalförsörjningsmarknaden och övriga statliga insatser och kan användas som ett regionalt instrument vid behov.

Såddfinansiering har under 2009 (2008) beviljats med cirka 60 (40) miljoner kronor till 275 (210) arbetsställen som tillhör små och medelstora företag. Fördelningen av finansieringen var 23 (20) miljoner kronor i lån och 37 (20) miljoner kronor i bidrag.

Det är främst tjänsteföretag, främst inom företagstjänster, som beviljades såddfinansiering under 2009. 88 procent av företagen som beviljades såddfinansiering leddes av män.

Investeringar som beräknas delfinansieras av beviljade stöd 2009 uppgick till cirka 154 miljoner kronor.

Uppföljning av tidigare beviljat stöd

Tillväxtverket har jämfört företag som beviljades såddfinansiering 2005 med två jämförelsegrupper: en kontrollgrupp och en grupp bestående av Sveriges övriga företag med minst en anställd. Uppföljningen avser 2005–2008. Tillväxtverkets uppföljning visar att stödföretagens omsättning har ökat mer jämfört med samtliga företag i Sverige, dock mindre än omsättningen hos företagen i kontrollgruppen. Förädlingsvärdesförändringen hos stödföretagen ligger mitt emellan de två jämförelsegrupperna. Vinstutvecklingen hos stödföretagen är sämre än företagen i de båda jämförelsegrupperna, även om den är positiv under den studerade treårsperioden.

Lägre efterfrågan på regionala företagsstöd under 2009

Finanskrisen under hösten 2008 och efterföljande lågkonjunktur medförde att efterfrågan på de regionala företagsstöden minskade under 2009 jämfört med 2008. Även storleken på de investeringar som beviljades stöd minskade i omfattning jämfört med föregående år. Vidare förväntas de selektiva regionala företagsstöden bidra till något färre förväntade nya arbetstillfällen.

Regionalt transportbidrag

Det regionala transportbidraget kompenserar företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor och stimulerar till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Bidraget är generellt såtill-

vida att det lämnas utan hänsyn till företagens individuella ekonomiska förutsättningar. Det utbetalas halvårsvis i efterskott.

Nya regler innebär bl.a. ökade möjligheter till bidrag för de minsta företagen genom slopande av vissa minimigränser samt en viss omfördelning av bidraget till förmån för de nordligaste kust- och inlandskommunerna. Ett högsta bidragsbelopp på 15 miljoner kronor per produktionsställe och kalenderår har också införts.

Under 2009 har transportbidraget kompenserat de företag som erhållit bidrag för sina transportkostnader med i genomsnitt 27,1 procent och i en enkätundersökning hösten 2009 instämmer 40 procent av de tillfrågade företagen, helt eller till stor del, i påståendet att transportbidraget stimulerat till ökad vidareförädling.

Under 2009 utbetalades cirka 376 miljoner kronor i regionalt transportbidrag.

På grund av den globala ekonomiska krisen har utbetalningarna av transportbidrag varit förhållandevis låga under 2009. Företagen i regionen har lägre försäljning och produktion än tidigare vilket har lett till färre transporter. Särskilt tydligt har detta varit inom fordonsindustrin och underleverantörer till fordonsindustrin vars andel av det totala transportbidraget sjönk från 14 till 8 procent mellan 2008 och 2009.

Av utbetalt transportbidrag under 2009 utgjorde 88 procent uttransportbidrag och 12 procent intransportbidrag.

Den andel av transportkostnaderna som numera lämnas i bidrag varierar från 5 till 45 procent. Procentsatsen avspeglar de schablonmässiga transportmerkostnaderna för ut- och intransporter i olika kommuner.

Beloppsmässigt har företag i Norrbottens och Västerbottens län fått störst andel av bidragen, sammanlagt cirka 286 miljoner kronor.

Trävarutillverkning är den bransch som har erhållit störst andel av transportbidraget. Metallvaruindustri, transportmedelstillverkning, övrig verkstads- och kemisk industri kommer där efter.

Tabell 2.19 Utbetalat regionalt transportbidrag fördelat på län 2007–2009

Miljoner kronor

Län	2007	2008	2009
Västernorrland	30,3	57,3	38,0
Jämtland	41,8	72,9	52,8
Västerbotten	161,6	255,6	158,6
Norrbottnen	80,0	207,9	127,0
Summa	313,7	593,7	376,4

Källa: Tillväxtverket

Under 2009 erhöll 663 (640) arbetsställen regionalt transportbidrag.

Tabell 2.20 Antal arbetsställen och anställda i företag som erhållit regionalt transportbidrag 2009

Län	Antal arbetsställen	Antal anställda män	Antal anställda kvinnor
Västernorrland	127	7 142	1 887
Jämtland	130	4 186	1 202
Västerbotten	244	15 450	3 828
Norrbottnen	162	8 599	1 883
Summa	663	35 377	8 800

Källa: Tillväxtverket

Av de företag som fick bidrag under 2009 hade 27 procent färre än 10 anställda och 70 procent färre än 50 anställda.

Uppföljning av tidigare beviljat stöd

Tillväxtverket har med liknande metod som för regionalt investeringsstöd följt upp transportbidrag. Uppföljningen av de företag som beviljades transportbidrag 2005 visar en bättre utveckling

Tabell 2.21 Jämställdhetsindikatorer för regionala företagsstöd beviljade 2009

	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Andel kvinnor på ledningsnivå på arbetsstället (%)	Andel män på ledningsnivå på arbetsstället (%)	Andel kvinnor i styrelsen i organisationen (%)	Andel män i styrelsen i organisationen (%)
Regionalt investeringsstöd	619	1 959	4	96	14	86
Sysselsättningsbidrag	50	54	uppgift saknas	uppgift saknas	38	62
Regionalt bidrag till företagsutveckling	2 777	9 202	28	72	13	87
Säddfinansiering	300	798	12	88	9	91
Transportbidrag	8 800	35 377	9	91	13	87
Summa	12 546	47 390				

Källa: Tillväxtverket

beträffande omsättning, förädlingsvärde och vinst för perioden 2005 till 2008 jämfört med företagen i bägge jämförelsegrupper.

Uppföljning av jämställdhetsindikatorer

Regeringen har bedrivit ett utvecklingsarbete bl.a. vad gäller könsuppdelade indikatorer för de regionala företagsstöden. Dessa indikatorer redovisas i det följande för de företag som beviljades bidrag under 2009.

Tabell 2.22 Fördelning av kvinnor och män i procent av beräknad sysselsättningsökning för de regionala företagsstöden åren 2006–2009

		2006	2007	2008	2009
Regionalt investeringsstöd	Kvinnor	49	47	45	35
	Män	51	53	55	65
Regionalt bidrag till företagsutveckling	Kvinnor	40	43	40	42
	Män	60	57	60	58
Sysselsättningsbidrag	Kvinnor	57	59	50	40
	Män	43	41	50	60

Källa: Tillväxtverket

Sysselsättningsbidrag lämnas till stor del till personalintensiva företag inom framför allt tjänstenäringsar, till skillnad mot övriga regionala företagsstöd som huvudsakligen beviljas företag inom industrin. Detta kan vara en möjlig förklaring till varför andelen arbetstillfällen som förväntas tillfall kvinnor under perioden 2006–2009 är högre för sysselsättningsbidraget.

Analys av regionalt investeringsstöd och regionalt bidrag till företagsutveckling

En betydande del av de regionala företagsstöden beviljas tillverkande företag och företag som leds av män. En förklaring till att de regionala företagsstöden främst når företag som leds av män är att företagandet generellt sett är lägre bland kvinnor än bland män och att de företag som leds av kvinnor i genomsnitt är mindre än de företag som leds av män. Det medför att efterfrågan på kapital totalt sett är lägre bland företag som leds av kvinnor än företag som leds av män.

Regeringen gav dock, i oktober 2009, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) i uppdrag att analysera huruvida fördelningen av regionalt investeringsstöd och regionalt bidrag till företagsutveckling följer utvecklingen i näringslivet, särskilt med hänsyn till könsfördelningen hos företagsledare och styrelser. Vid behov skulle myndigheten föreslå hur förordningarna som styr stöden bör ändras för att följa utvecklingen i näringslivet och nå såväl företag som leds av kvinnor som företag som leds av män. Regeringen ville, genom uppdraget, säkerställa att de regionala företagsstöden främjar en hållbar tillväxt i företagen och i regionerna och når såväl företag som leds av kvinnor som företag som leds av män.

Tillväxtanalys har granskat hur varje kriterium i regelverken för stöden påverkar antalet företag

som kan få stöd och hur stor andel av dem som leds av kvinnor. Kravet på att de regionala företagsstöden ska fördelas på ett konkurrensneutralt sätt, dvs. inte gynna ett företag framför ett annat, innebär att företag verksamma i branscher där marknaden är lokal endast i undantagsfall är berättigade till stöd. Företag som leds av kvinnor är i högre utsträckning än män verksamma inom branscher där marknaden främst kan antas vara lokal. Detta krav minskar därför andelen företag som leds av kvinnor bland företagen som kan söka stöd. Att de regionala företagsstöden är riktade mot företag som har, eller tänker starta, verksamhet i gles- och landsbygd eller i stödområden leder också till att andelen företag som leds av kvinnor och som kan söka stöd minskar. I viss mån speglar detta det rådande befolkningsmönstret, då färre kvinnor bor i gles- och landsbygd eller i stödområden.

Tillväxtanalys slutsats är således att regelverken kring de regionala företagsstöden inte generellt missgynnar kvinnor, utan det är villkoren på marknadsinriktning och att företagen ska finnas i geografiskt utsatta områden som minskar andelen företag som leds av kvinnor bland de företag som kan söka stöd. Tillväxtanalys föreslår att konkurrensvillkoret för stöden ses över och vid behov ändras. Detta för att villkoren för konkurrens ständigt förändras och bl.a. har ny teknik ökat möjligheterna för t.ex. tjänsteföretag att verka på en marknad större än den lokala.

Stiftelsen Norrlandsfonden

Den statliga stiftelsen Norrlandsfonden verkar för tillväxt i de fem nordligaste länens näringsliv. Det sker främst genom finansiering via olika typer av lån till små och medelstora företag. Norrlandsfonden kan också ta initiativ till och, i begränsad omfattning, finansiera insatser för att utveckla förutsättningarna för näringslivet i dessa län. Fonden har ett eget kapital på drygt 1 miljard kronor.

Norrlandsfondens utlåning under 2009 var 251 miljoner kronor till 135 företag. Denna utlåning beräknas, enligt Norrlandsfonden, ha skapat förutsättningar för investeringar på cirka 1,3 miljarder kronor i de fem nordligaste länen, främst för små och medelstora företag. Norrlandsfonden hade 347 företag som kunder vid utgången av 2009. Enligt Norrlandsfondens egen

uppföljning av verksamheten hade dessa företag under åren 2006–2009 ökat sin omsättning med cirka 33 procent till totalt cirka 15 miljarder kronor. Under samma tidsperiod ökade antalet anställda i dessa företag med drygt 22 procent till totalt cirka 7 600 anställda.

Kommersiell service

Resultatindikatorer för kommersiell service är utvecklingen av tillgång till kommersiell service för kvinnor och män, antal kvinnor respektive män som finns anställda på ett arbetsställe som fått stöd enligt förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service samt kvinnor och män i styrelsen i organisationen. Indikatorn mäts i områden där servicen är gles.

Regionala serviceprogram

Regionala serviceprogram ska samordna aktörer och insatser som genomförs för en ökad tillgänglighet till service. Under 2009 och 2010 har regionala serviceprogram tagits fram av länsstyrelser, självstyrelseorgan samt berörda samverkansorgan. Programmen ska genomföras under perioden 2010–2013. Syftet är att öka tillgängligheten till service för medborgare och företag eftersom en god servicenivå är en av många förutsättningar för hållbar tillväxt i alla delar av landet. Tillväxtverket har i februari 2009 fått i uppdrag av regeringen att stödja framtagandet och genomförandet av de regionala serviceprogrammen under hela perioden. Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser har enligt regleringsbrev för 2010 i uppdrag att utvärdera programmen. Utvärderingen kommer att redovisas i delrapporter samt senast i april 2014 i en slutrapport till Regeringskansliet (Näringsdepartementet).

Stöd till kommersiell service

I arbetet med att främja en god tillgång till kommersiell service för kvinnor och män kan ekonomiskt stöd beviljas enligt förordning (2000:284) om stöd till kommersiell service. Stödet kan beviljas till bl.a. näringsidkare med fasta försäljningsställen för dagligvaror eller drivmedel i gles- och landsbygder. Stödet är ett

viktigt verktyg i länens arbete inom det kommersiella serviceområdet och det har ofta kombinerats med andra insatser som genomförts för att öka den ekonomiska hållbarheten för butiker i s.k. serviceglesa områden. Stöd till kommersiell service har under 2009 beviljats med cirka 22 miljoner kronor som investeringsbidrag samt cirka 8 miljoner kronor som servicebidrag. Statligt hemsändningsbidrag till kommunerna beviljades med cirka 11 miljoner kronor. Under året har inga landsbygdslån beviljats. Totalt beviljades stöd till kommersiell service med cirka 40,4 miljoner kronor.

Tabell 2.23 Stöd till kommersiell service fördelat på län åren 2006–2009

Miljoner kronor

Län	2006	2007	2008	2009
Stockholm	0,4	0,8	0,9	0,7
Uppsala	0,1	0,1	0,1	0,4
Södermanland	0,5	0,2	0,1	0,2
Östergötland	1,2	2,2	2,8	1,9
Jönköping	0,4	0,5	0,8	0,6
Kronoberg	2,4	1,1	2,0	2,3
Kalmar	3,0	3,5	2,8	3,3
Skåne	0,2	0	0	0
Halland	0,4	0,9	0,2	0,6
Västra Götaland	1,3	1,1	2,0	1,3
Gotland	0	0	1,5	0
Blekinge	1,1	1,5	1,0	1,5
Örebro	2,1	0,7	0,7	0,8
Värmland	3,0	3,0	2,4	2,5
Västmanland	0,7	1,5	0,6	0,6
Dalarna	1,7	1,4	1,8	4,4
Gävleborg	1,3	2,0	2,5	2,7
Västernorrland	2,1	3,4	2,0	5,0
Jämtland	5,0	4,1	2,7	3,5
Västerbotten	4,8	3,4	5,0	4,0
Norrbottnen	2,9	3,4	2,4	4,1
Summa	34,3	34,8	34,5	40,4

Källa: Tillväxtverket.

Antalet anställda i företag som beviljats stöd till kommersiell service var totalt 965 stycken, fördelat på 372 arbetsställen. Antalet män var 303 och antalet kvinnor 662. Bland företagen var andelen aktieföretag 67 procent. Andelen män och kvinnor i styrelser var 66 respektive 34 procent. Den genomsnittliga andelen män och kvinnor i företagsledning var 64 respektive 36 procent.

Mellan 2005 och 2009 förlorade 84 tätorter (enligt Statistiska centralbyråns tätortsindelning) sin sista butik. Under samma period tillkom dagligvarubutiker i 31 tätorter som saknade butik 2005.

Den pågående strukturomvandlingen på drivmedelsmarknaden innebär att antalet tankställen minskar i hela landet. 2000 fanns ungefär 4 000 tankställen och 2009 var motsvarande siffra 3 600. Enligt Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser ligger 1 224 av dessa försäljningsställen utanför tätorter större än 3 000 invånare, dvs. i glesbygder eller tätortsnära landsbygder. Beviljat investeringsstöd till drivmedelsinvesteringar har ökat från 1 miljoner kronor till 5 miljoner kronor mellan åren 2007 och 2009. Stöd till övriga branscher och då i huvudsak till dagligvaruhandeln har ökat med 2 miljoner kronor under samma period. Drivmedelsinvesteringarnas andel av totalt beviljat investeringsstöd har ökat från cirka 5,5 procent till cirka 23 procent.

Inom ramen för de regionala projektmedlen är det, enligt förordning (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken, möjligt att stödja insatser inom ramen för de regionala serviceprogrammen. Dessa insatser ska ha fokus på utvecklingsprojekt inom området kommersiell och offentlig service. Totalt har tolv beviljade stöd redovisats under 2009. Beslutade projektmedel till dessa projekt uppgår till drygt 2,7 miljoner kronor och dessa medfinansieras med motsvarande belopp.

Tabell 2.24 Regional projektverksamhet till Kommersiell service, fördelat på län 2008–2009

Miljoner kronor	2008	2009
Län		
Dalarna	2,50	0,00
Jönköping	0,02	0,25
Kalmar	0,00	0,70
Kronoberg	0,00	0,75
Södermanland	0,09	0,00
Västerbotten	0,06	0,05
Västmanland	0,12	0,03
Värmland	0,44	0,94
Summa	3,23	2,72

Källa: Tillväxtverket.

Särskilda insatser inom området kommersiell service

Strukturomvandlingar inom serviceområdet pågår kontinuerligt. För att möta dessa förändringar och stärka tillgången till dagligvaror och drivmedel har regeringen i februari 2009 beslutat om att Konsumentverket ska tilldela länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan eller samverkansorgan 30 miljoner kronor. Syftet med resursförstärkningen är att öka den regionala nivåns möjligheter att t.ex. stödja insatser som fokuserar samordning av olika typer av service, såväl kommersiell som offentlig. Detta ska stärka såväl dagligvarubutiker som drivmedelsstationer med strategisk betydelse i serviceglesa områden. Resursförstärkningen möjliggör också genomförande av olika typer av kompetens- och utvecklingsprogram riktade till lokala servicegivare. För 2009 uppgår beviljade stöd till cirka 9,6 miljoner kronor. Cirka 7,5 miljoner kronor avser stöd till kommersiell service och då i huvudsak till drivmedelsinvesteringar. Resterande cirka 2,1 miljoner kronor avser stöd till projektverksamhet.

Totalt beviljat stöd till kommersiell service uppgår således till cirka 53 miljoner kronor för 2009¹⁰.

Regeringen tilldelade i oktober 2009 Tillväxtverket 17 miljoner kronor för att under åren 2009–2011 hantera projektansökningar som syftar till att utveckla lokalt anpassade lösningar som tar hänsyn till varierande förutsättningar och behov i s.k. serviceglesa områden. Den totala omslutningen kommer att bli högre än 17 miljoner kronor eftersom dessa medel kommer att medfinansieras. Projekten ska ha fokus på samordning av kommersiell och offentlig service, företagens behov av service samt anpassade lösningar i serviceglesa områden. Lösningar som ökar tillgängligheten till drivmedel ska eftersträvas. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 31 maj 2012.

Länsstyrelserna i Värmlands och Dalarnas län fick i december 2008 regeringens uppdrag att utreda och sprida kunskap om framgångsrika insatser inom området kommersiell service. I en

¹⁰ Summan består av följande: 40,4 mnkr i stöd till kommersiell service och 2,72 mnkr i regional projektverksamhet samt särskilda insatser för kommersiell service om 9,6 mnkr.

slutrapport som presenterades i december 2009 konstateras att det runt om i landet finns goda exempel på metoder att lösa tillgängligheten till service. Syftet är att exempel och goda idéer ska spridas till aktörer i hela landet.

2.5.2 Analys och slutsatser

Förutsättningarna för regional utvecklingskraft varierar över landet

Förutsättningarna för att åstadkomma utvecklingskraft varierar över landet. Den generella bilden är att befolkningsmässigt större regioner, med väl utvecklade kommunikationer, har bättre förutsättningar än befolkningsmässigt mindre och perifert belägna regioner. Dessa större regioner har en högre ekonomisk effektivitet och dynamik.

Det finns ett positivt samband mellan grundläggande strukturella förhållanden såsom folkmängd, möjligheter till transporter och andra former av kommunikationer, närhet till utbildning och forskning samt till naturmiljöer, kultur och kulturarv och regioners ekonomiska nivå och utveckling. Regioner med i huvudsak likartade strukturella förutsättningar kan dock utvecklas olika. Orsaken till detta är bl.a. skillnader i företagsklimat, dvs. faktorer som påverkar nyföretagande, företagsutveckling och innovationsförmåga, flexibilitet och lärande samt regionalt ledarskap.

Den ekonomiska krisen har slagit hårt mot alla typer av regioner, men ökningen av antalet arbetssökande under det senaste året har varit allra störst i regioner som domineras av industriproduktion. I många regioner har dock ökningen skett utifrån en låg nivå, vilket innebär att dessa i dag ligger kring riksgenomsnittet. Nya data tyder dock på att återhämtningen efter krisen också går snabbast i denna typ av regioner.

Även om mindre regioner med sämre förutsättningar många gånger släpar efter avseende ekonomisk nivå, så fanns det åtminstone före krisen flera positiva utvecklingstendenser. Exempelvis ökade andelen av de snabbväxande företagen belägna i de mindre regionerna. Andelen nya arbetsställen av det totala antalet arbetsställen var minst lika hög som i övriga regioner och förvärvsintensiteten var till och med högre än i storstäderna. I regioner med svag åldersstruktur kan dock en hög förvärvsintensitet medföra be-

gynnande arbetskraftsbrist inom vissa yrkesgrupper.

Mycket tyder på en fortsatt utglesning av servicenätet avseende bl.a. dagligvaror och drivmedel i gles- och landsbygdsområden under de närmaste åren. Avstånden till kvarvarande serviceställen blir också allt längre. Anledningen är bl.a. den fortsatta omstruktureringen av dagligvaru- och drivmedelsmarknaden och befolkningsutvecklingen.

Miljömässigt visar utvecklingen på minskande utsläppsnivåer i samtliga regiontyper. Räknat per invånare är utsläppsnivåerna lägst i storstadsregionerna (se avsnitt 2.5.1).

Internationell jämförelse

Regeringen har dragit ett antal slutsatser som ligger i linje med OECD:s analys avseende balans mellan tillväxt och utjämning, geografisk koncentration av ekonomi och befolkning samt demografi och befolkningens åldersstruktur.

OECD lyfter fram att de mer glest befolkade länen i Sverige har en mindre fördelaktig befolkningsstruktur. Regeringen har uppmärksammat OECD:s analys och rekommendationer i skrivelsen till riksdagen Strategiskt tillväxtarbete för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning (skr. 2009/10:221). I denna skrivelse bedömer regeringen bl.a. att den långsiktiga demografiska utvecklingen är en av de största utmaningarna när det gäller politikens förutsättningar att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling.

Regeringen avser bl.a. att i linje med OECD:s rekommendationer fortsätta att utveckla en mer samordnad transportpolitik. En viktig del i denna samordning är bl.a. arbetet med hållbar regionförstoring, som genom väl utvecklade kommunikationer (transport- och IT-infrastruktur) knyter samman de mer glesbefolkade områdena med områden med större befolkningskoncentration. I propositionen Framtidens resor och transporter – infrastruktur för hållbar tillväxt (prop. 2008/09:35) betonar regeringen behovet av regionförstoring och att en samordnad stads- och trafikplanering också inkluderar landsbygden.

Mot bakgrund av att förutsättningarna för regionernas utvecklingskraft varierar över landet drar regeringen bl.a. följande slutsatser. Både landsbygder och storstadsområden är betydelsefulla för hela landets hållbara tillväxt. Medan landsbygderna särskilt bidrar till en hållbar till-

växt genom bl.a. produktion av biomassa och förnybar energi och företagande, bidrar storstadsområdena, genom dess högre ekonomiska effektivitet och dynamik, särskilt till en hållbar tillväxt. Därför bör åtgärder bidra till att sammanlänka och utveckla relationerna mellan tätorter och landsbygd.

Strategier och program förbättrar förutsättningarna för ökad helhetssyn och samverkan mellan aktörer

Regeringen har dragit ett antal strategiska slutsatser i skrivelsen Strategiskt tillväxtarbete för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning (skr. 2009/10:221) avseende inriktningen av den regionala tillväxtpolitiken.

Arbetet med nationell och regional samordning i lågkonjunktur ska i större utsträckning tas tillvara i det regionala tillväxtarbetet. Arbetet har bidragit till utveckling av nya idéer och nya lösningar på gamla problem. Arbetet har också inneburit en tydligare rollfördelning mellan landshövdingar och politiker från landsting och kommuner, liksom en förbättrad samordning mellan dels länsstyrelser och samverkans- eller självstyrelseorgan, dels mellan dessa organ och andra offentliga och privata aktörer i respektive län. Insatserna som genomförts bygger i stor utsträckning på de regionala strategier och program som sedan tidigare tagits fram i breda partnerskap och därmed är förankrade i länen. Detta är något som i många län har underlättat arbetet.

Erfarenheterna från den politiska dialogen i Nationellt forum ska dessutom tas tillvara.

Statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet ska vidare utvecklas grundat på prioriteringarna i den nationella strategin. Medverkan ska ske i samverkan med den länsstyrelse eller det organ som har ansvaret för det regionala tillväxtarbetet. Regeringen anser att ett väl fungerande sektorsövergripande samarbete mellan aktörer på olika nivåer leder till att mervärdet av regionala, nationella och europeiska insatser ökar, samtidigt som myndigheterna bättre uppfyller målen för sina verksamheter. Det behövs därför kunskap om hur den tvärssektoriella styrningen och samverkan mellan olika nivåer ska utvecklas som ett led i att effektivisera myndighetsstyrningen och styrningen av den statliga verksamheten.

Regeringen förtydligar flera myndigheters roller i det regionala tillväxtarbetet genom en utvecklad styrning med fokus på bl.a. samverkan kring kompetensförsörjning, kulturella och kreativa näringar, Östersjöarbetet samt strategier för hållbar regional tillväxt i myndigheter.

Regionala kompetensplattformar ska etableras under 2010 vilket enligt regeringen väntas förbättra samordningen av kompetensförsörjning och utbildningsplanering lokalt och regionalt. Vidare ska enligt regeringsbeslut ett antal myndigheter samverka för att öka samordningen på nationell nivå inom kompetensförsörjningsområdet. Detta väntas bl.a. bidra till bättre planeringsförutsättningar och resursutnyttjande avseende kompetensförsörjningsinsatser och därigenom stärka förutsättningar för privat och offentlig verksamhet.

Regeringen bedömer att en fortsatt samverkan mellan kultur-, närings- och den regionala tillväxtpolitiken är nödvändig för att bidra till en framgångsrik implementering av handlingsplanen för kulturella och kreativa näringar.

EU:s Strategi för Östersjöregionen med sitt tvärssektoriella angreppssätt omfattar samarbete inom en rad prioriterade områden i Sveriges när- och regioner. Regeringen anser att man på såväl internationell, nationell, regional som lokal nivå ska se potentialen och de möjliga synergieffekter inom flera sektorsområden som samarbetet över nationsgränser ger.

Landsbygdsfrågorna integrerade i allt fler politiska områden

För att tillvarata och stärka landsbygdernas utvecklingskraft krävs insatser av många aktörer på olika samhällsnivåer. Genomförandet av insatser sker i stor utsträckning på lokal och regional nivå. I regeringens strategiska arbete för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder fokuseras på den nationella nivåns roll, verksamhet och bidrag till detta arbete. I detta ligger även ett stöd till övriga aktörer på olika nivåer.

Att fortsätta att förbättra samordningen av nationella insatser och frågor som har betydelse för hållbar tillväxt och utveckling i Sveriges landsbygder är prioriterat. Detta krävs för att stärka dessa frågor på ett långsiktigt och hållbart sätt. Regeringens inriktning är att, i de frågor där det är relevant, fortsatt verka för att införliva landsbygdsperspektivet som en naturlig del i alla politiska områden och att skapa mervärden genom samverkan mellan olika områden. Rege-

ringen har därför vidtagit organisatoriska åtgärder och genomfört andra aktiviteter för att säkerställa ett fortsatt starkt engagemang för landsbygdsfrågorna, inte minst inom Regeringskansliet. Genom en förbättrad samordning av arbetet med landsbygdsfrågor inom Regeringskansliet har landsbygdsperspektivet stärkts och tydliggjorts inom ett stort antal politiska områden.

Samverkan kring regionala tillväxtmedel har lett till ökad samordning av strategiska insatser

Medlen inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt fungerar ofta som katalysatorer som leder till att kompletterande åtgärder kan komma till stånd. Åtgärder som finansieras inom utgiftsområdet stödjer således ofta samordnade processer och medför att investeringar även genomförs inom andra samhällssektorer särskilt om dessa bidrar till att uppnå regeringens övergripande mål. Medlen inom utgiftsområdet kan endast delvis påverka utvecklingen i regionerna, om dessa inte används i samverkan med övriga offentliga och privata resurser.

Det strategiska arbetet med de regionala utvecklingsprogrammen och genomförandet av de regionala tillväxtprogrammen eller motsvarande har enligt regeringen påverkat samordningen av det hållbara regionala tillväxtarbetet positivt. Regeringen vill betona vikten av ett starkt regionalt ledarskap och väl fungerande partnerskap regionalt och nationellt när kortsiktiga och långsiktiga insatser behövs. Därmed har bl.a. beslut kunnat fattas snabbt för att hantera den ekonomiska krisen. Emellertid finns det behov av strategier för att bibehålla ett långsiktigt perspektiv även vid hantering av en akut kris.

Strukturfondsprogrammen tillför den regionala tillväxtpolitiken strategiska utvecklingsmedel

Regeringen ser positivt på att projekt inom den regionala projektverksamheten samt EU:s regionala strukturfondsprogram perioden 2007–2013 inneburit en ökad fokusering på större strategiska insatser som bl.a. stödjer innovativa miljöer och entreprenörskap i hela landet. Regeringen anser också att det faktum att strukturfondsprogrammen används för att främja framväxten av ett innovativt och mer kunskapsbaserat närings-

liv bidrar till att skapa konkurrenskraftiga regioner.

Samverkansprocessen mellan strukturfondsprogrammen och övrigt regionalt tillväxtarbete sker bl.a. i urvalet av projekt då bl.a. RUP fungerar styrande för de regionala strukturfondspartnerskapens prioriteringar för de regionala strukturfondsprogrammen. Eftersom finansiering från strukturfondsprogrammen förutsätter nationell offentlig medfinansiering sker en samordning med övrigt regionalt tillväxtarbete. Detta bidrar till såväl starkt finansiering som sektorsamordning.

Via strukturfondsprogrammen tillförs den regionala tillväxtpolitiken betydande utvecklingsmedel som underlättar långsiktiga och strategiska insatser med både nationella och regionala prioriteringar.

Få projekt inom EU:s strukturfondsprogram för programperioden 2007–2013 har ännu hunnit avslutas och slutredovisas, varför det är för tidigt att redovisa några mer konkreta resultat, men vissa tendenser kan urskiljas. Detta framgår av det utvärderingsarbete som kontinuerligt sker av programmen. Bland annat har utvärderarna konstaterat att genomförandet av programmen sker i hög takt vilket ligger i linje med regeringens prioritering. Den ekonomiska krisen förefaller inte ha påverkat genomförandet i den utsträckning som först befarades. Det finns dock vissa tendenser där en delförklaring kan vara den ekonomiska krisen. Exempelvis finns tecken på att framstegen i projekten går långsammare än planerat samt att efterfrågan på medel inom vissa insatsområden är liten. Det konstateras dock att många strategiska projekt genomförs, inte minst för att främja utvecklingen av innovationer.

Utvärderingarna lyfter fram att de hittillsvarande resultaten främst består av resultat i form av nya företag som startats men också ökad konkurrenskraft i befintligt näringsliv genom att företagens produkter, marknader samt organisation och personalens kompetens utvecklas. Utvärderarna konstaterar att de som startar företag är bättre förberedda än vad skulle ha varit fallet utan strukturfondsinsatserna. Sammantaget gör detta att det enligt regeringen finns goda möjligheter för programmen att bidra till att förbättra de hållbara tillväxtförutsättningarna i programområdena.

Genomförandet av EU:s territoriella samarbetsprogram fram till nu visar på ett stort svenskt deltagande i de olika programmen. Det

är regeringens bedömning att det gränsöverskridande samarbetet spelar en viktig strategisk roll i det regionala tillväxtarbetet.

Strukturfondsprogrammen och de regionala projektmedlen förstärker enligt regeringen på ett betydande sätt finansieringen av nationella insatser inom ett flertal olika politiska områden. Särskilt insatser inom forskning, utveckling och innovation samt entreprenörskap har påtagligt förstärkts inom ramen för genomförandet av strukturfondsprogrammen och den regionala projektverksamheten. Insatserna utgörs bl.a. av medfinansiering av Verket för innovationssystems program samt medfinansiering av insatser vid universitet och högskolor.

Insatserna inom de regionala strukturfondsprogrammen ska primärt användas till att främja strukturförändringar och regional konkurrenskraft och inte till kortsiktiga konjunkturkorrigeringande insatser.

Regeringens sammanfattande bedömning är att insatserna inom programmen, som bedrivs i samverkan mellan dels regionala aktörer, dels regionala och nationella aktörer, kommer att bidra till en hållbar regional tillväxt.

Förbättrade möjligheter till finansiering

Ett väl fungerande system för kapitalförsörjning är avgörande för start och tillväxt i företag. Om marknaden inte fungerar tillfredsställande riskerar goda affärsidéer och innovationer att bli utan finansiering och därmed inte realiserar. Regeringen betraktar därför insatser för att främja företagens kapitalförsörjning som en självklar del i arbetet med att förbättra företagsklimatet och att stärka utvecklingskraften i alla delar av landet. Statens kapitalförsörjning ska dock komplettera den reguljära kapitalförsörjningen på ett sådant sätt att den inte konkurrerar med den privata marknaden. En viktig aktör i detta sammanhang är ALMI-koncernen, vilken har en bred regional närvaro. Resultaten av denna verksamhet redovisas i avsnitt 3.4.3 under utgiftsområde 24 Näringsliv.

Det regionala transportbidraget har enligt regeringen kompenserat berörda företag för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor och delvis stimulerat till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Vidare har de regionala företagsstöden bidragit till en hållbar tillväxt i stödföretagen. Stöden har bidragit till ekonomisk utveckling i berörda regioner, inte minst i landsbygdsområden.

De strukturella förutsättningarna och behoven för utveckling av företagande, entreprenörskap och innovationer varierar över landet och över tiden. Regeringen bedömer att insatser för att företag i alla delar av landet ska få förbättrade möjligheter till finansiering är viktiga.

Ökade insatser inom området kommersiell service

Det totala stödet till kommersiell service har ökat markant under 2009. Stöd till drivmedel kommer sannolikt att fortsätta öka eftersom strukturrationaliseringen av branschen alltjämt fortgår.

Efterfrågan på servicebidraget har ökat vilket är en indikation på att allt fler dagligvarubutiker har en problematisk ekonomisk situation. Denna tendens kommer troligtvis kvarstå även för 2011.

För att skapa en miljö där det är attraktivt att såväl bo som att starta och driva företag är insatser som bidrar till en god tillgänglighet till service betydelsefulla. En strukturrationalisering av såväl dagligvaru- som drivmedelsbranschen har pågått under en följd av år. Regeringens insatser för att stärka tillgången till dagligvaror och drivmedel fortsätter därför, bl.a. genom uppdrag till länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan och samverkansorgan att ta fram och genomföra regionala serviceprogram och uppdrag till Tillväxtverket att stimulera framtagandet av lokala lösningar och initiativ på serviceområdet.

De regionala serviceprogrammen kan innebära förändrade prioriteringar av stödet samt även ökad efterfrågan av stöd då nya initiativ och behov framkommer. Bedömningen är att arbetet i programform har förbättrat förutsättningarna för en ökad helhetssyn och samverkan mellan olika aktörer och insatser. Detta har gjort det möjligt att utveckla och genomföra insatser som riktar sig till ett brett utbud av kommersiell service, ofta i kombination med olika typer av offentlig service. Det sektorsövergripande synsättet har stärkts genom ökad delaktighet och lokal förankring i de regionala partnerskapen.

Regeringen bedömer att insatser som vidtagits för att uppnå en god tillgång till service för medborgare och företag har varit framgångsrika. De samlade insatserna har bidragit till att de negativa konsekvenserna har kunnat begränsas.

2.6 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionens granskningsrapport Sänkta socialavgifter för vem och till vilket pris

Riksrevisionen lämnade under 2008 granskningsrapporten Sänkta socialavgifter – för vem och till vilket pris (RiR 2008:16). Revisionen har i rapporten bl.a. granskat om den regionala nedsättningen av egenavgifter och arbetsgivaravgifter för företag i stödområde A är ett effektivt medel för att öka sysselsättningen.

Med anledning av rapporten har Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) i regleringsbrev för 2010 fått i uppdrag av regeringen att följa upp stödformen regional nedsättning av socialavgifter. Uppföljningen ska komplettera Riksrevisionens rapport. Undersökningen som Institutet för arbetsmarknadspolitiska utvärderingar (IFAU) gjorde, på uppdrag av Riksrevisionen, har huvudfokus på frågan om nedsättningen gett några sysselsättningseffekter. Då syftet för stödformen är att stimulera företagandet och bidra till en god service anser regeringen att utvärderingen bör kompletteras med andra faktorer än enbart sysselsättningseffekter och dessutom explicit kontrollera för regionala skillnader. Det finns vidare anledning att göra jämförelser med studier i andra länder av denna typ av stöd. Tillväxtanalys ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 31 december 2010.

Riksrevisionens granskningsrapport Omlokalisering av myndigheter

Riksrevisionen har under 2009 lämnat granskningsrapporten Omlokalisering av myndigheter (RiR 2009:30). Riksrevisionen har i rapporten granskat effekterna av två av de omlokaliseringar av myndigheter som genomfördes för att kompensera regioner som förlorade arbetstillfällen till följd av beslutet 2004 om Vårt framtida försvär (prop. 2004/05:05, bet. 2004/05:FöU5, rskr. 2004/05:143). Granskningen omfattade omlokaliseringarna av Konsumentverket till Karlstad och Statens folkhälsoinstitut till Östersund.

Båda regionerna har enligt Riksrevisionen kompensats för de förlorade arbetstillfällena genom omlokaliseringen. Visserligen tillfördes inte lika många arbetstillfällen som försvann i

och med förbandsnedläggningarna i de båda regionerna, men de som tillfördes räckte ändå till att kompensera regionerna tack vare den positiva påverkan på den kommunala ekonomin och den privata konsumtionen. Myndigheterna har efter flera år nu återtagit sin verksamhetsvolym, men kostnaderna har varit höga, särskilt om man beaktar produktionsbortfallet under etableringen på de nya orterna. Enligt myndigheternas egna bedömningar har verksamheten haft tillräcklig kvalitet. Avnämarna är relativt nöjda med myndigheternas verksamhet enligt de mätningar Riksrevisionen tagit del av och själva utfört.

Omlokaliseringen låg enligt Riksrevisionen rätt i tiden. Den starka konjunktur som rådde under hela omlokaliseringsförloppet medverkade med stor sannolikhet till utfallet. Samtidigt bidrog de många före detta försvarsanställda som valde att bo kvar i regionen till att behovet av kompensation till regionen minskade. Detta var inte något som förutsågs av regeringen eller Lokaliseringsutredningen.

Riksrevisionen tar i rapporten upp vad myndigheten anser man bör lära sig av den senaste omlokaliseringen vilket bl.a. är:

- Omlokalisering tar tid.
- Om statsmakterna önskar en snabbare återhämtning än de ca fyra–fem år som de kunnat observera, kan det finnas anledning att undersöka vilket ytterligare stöd som kan ges till myndigheterna.
- Betydelsen av att göra realistiska lönsamhetskalkyler.
- Genom omlokaliseringen av myndigheterna kunde åtminstone vissa förändringar av verksamheterna genomföras på ett enklare sätt.
- Betydelsen av att identifiering och underhåll av kompetens och kunskapskapital.
- Det kan vara till hjälp att ha en lokaliseringstrategi som kan användas för att pröva alternativa beslut mot.
- För att kunna ta fram bra beslutsstöd vid liknande situationer behövs underlag som bygger på de erfarenheter och den kunskap som finns från tidigare omlokaliseringar.

Regeringens styrning av statliga myndigheter syftar till att skapa bästa möjliga förutsättningar för statsförvaltningen att förverkliga regeringens politik, utföra sina uppgifter i övrigt och upprätthålla grundläggande värden som rättssäker-

het och effektivitet. Det är enligt regeringen viktigt att överväga om statliga myndigheters lokalisering i ökad utsträckning kan få en spridning över landet. Det handlar om att noga pröva om myndigheter kan lokaliseras utanför storstäderna, i första hand till länscentra eller andra större orter. En utgångspunkt vid ett sådant övervägande ska vara att myndigheterna ska ges goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet. Riksrevisionens granskningsrapport Omlokalisering av myndigheter (RiR 2009:30) är att anse som slutbehandlad.

2.7 Politikens inriktning

2.7.1 Inledning

Hela Sveriges utvecklingskraft, hållbara tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas till vara. Regeringen kommer att fortsatt föra en aktiv förnyelsepolitik som ger alla delar av landet möjligheter att utvecklas av egen kraft och bidra till det gemensamma bästa.

De strukturella förutsättningarna, näringslivets sammansättning och specialisering, arbetsmarknadens branschbredd samt lokala och regionala utvecklingsmöjligheter skiljer sig åt och varierar mellan landets olika delar. Detta blir särskilt tydligt i tider av ekonomisk kris, då specifika problem på varje arbetsmarknad ställs på sin spets. Därför måste den regionala tillväxtpolitikens insatser anpassas till de specifika regionala förutsättningarna.

Sveriges tillväxt är summan av den tillväxt som skapas i landets alla delar. Ju fler regioner som har en stark och expansiv ekonomi, desto bättre för Sverige och dess svagaste regioner. Den regionala tillväxtpolitiken ska därför ytterligare stärkas genom ökat lokalt och regionalt inflytande över och ansvar för statliga tillväxtresurser.

Den hållbara nationella tillväxten är beroende av hur väl de specifika förutsättningarna som finns lokalt och regionalt tas tillvara. Individier och företag behöver goda förutsättningar för att framgångsrikt kunna ta tillvara den utvecklingskraft och dynamik som finns där de lever och verkar.

Åtgärder inom flertalet utgiftsområden och politiska områden behöver anpassas till lokala och regionala förutsättningar. Målet för politi-

ken nås bäst genom en väl fungerande dialog och samordning dels mellan politiska områden på nationell nivå, dels mellan insatser på lokal, regional och nationell nivå. Detta gäller särskilt insatser som stärker den lokala och regionala konkurrenskraften genom investeringar, företagande, entreprenörskap, innovation och förnyelse, kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud, tillgänglighet samt god servicenivå såväl lokalt som regionalt.

Det regionala tillväxtarbetet bedrivs bl.a. i form av regionala strategier och program som genomförs i samspel med nationell och europeisk nivå. Europeiska unionens sammanhållningspolitik är och ska vara en betydande och integrerad del i den regionala tillväxtpolitiken. Struktur- och utvecklingsprogrammen är instrumenten för genomförandet av sammanhållningspolitiken i Sverige och utgör en betydelsefull del av det regionala tillväxtarbetet.

Den regionala tillväxtpolitiken ska bedrivas i alla delar av landet, i såväl gles- och landsbygder som i små och medelstora städer samt i storstadsområden för att bidra till den samlade hållbara nationella tillväxten. Tätorter och gles- och landsbygder ska ses som sammanlänkade regioner.

Politiken har delvis olika instrument i olika delar av landet. Ur såväl ett europeiskt som ett nationellt perspektiv finns det fortsatt behov av särskilda åtgärder för att stärka förutsättningarna för hållbar tillväxt i geografiskt avgränsade områden.

Politiken ska bidra till en långsiktigt hållbar utveckling som kan möta stora utmaningar såsom ökande global konkurrens, klimatförändringar, energiförsörjning, demografisk utveckling och utanförskapet i samhället. Den ska vidare bidra till att nuvarande och kommande generationer av kvinnor och män kan erbjudas sunda ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden. Oavsett funktionsnedsättning, sexuell läggning, etnisk, religiös, kulturell bakgrund och tillhörighet ska kvinnor och män ges goda möjligheter att utvecklas i alla delar av landet. En ojämn fördelning av makt och resurser ska särskilt motverkas.

Sammantaget ska den regionala tillväxtpolitiken inriktas mot följande:

- Prioritering av innovation och förnyelse, entreprenörskap, kompetensförsörjning och ett ökat arbetskraftsutbud, tillgänglighet och strategiskt gränsöverskridande samarbete i det regionala tillväxtarbetet.
- Strategiska statliga insatser och åtgärder för hållbar tillväxt i samspel med aktörer på såväl lokal, regional, europeisk som global nivå.
- Att ta vara på de unika förutsättningar för individens utvecklingskraft och företags konkurrenskraft som finns i olika typer av regioner såsom gles- och landsbygder, små och medelstora städer samt i storstadsområden.
- Ett tvärsektorielt arbetssätt och en mer samordnad stat i samverkan med aktörer på lokal och regional nivå.
- Ett ytterligare stärkt lokalt och regionalt inflytande och ansvar över statliga medel, vilket bl.a. skapar bättre förutsättningar för ett regionalt ledarskap.
- En god tillgång till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i alla delar av landet.
- Ökat fokus på demografiska utmaningar, internationalisering och hållbarhet med särskilt stärkt fokus på miljö, klimat och energi, jämställdhet, folkhälsa samt integration och mångfald i det regionala tillväxtarbetet.
- Regionala strategier och program som genomförs i partnerskap och i samspel med nationell och europeisk nivå i syfte att stärka det lokala och regionala tillväxtarbetet.

2.7.2 Politikens strategier

Den regionala tillväxtpolitikens strategier består av olika former av planer och dokument som säkerställer genomförande och utveckling av verksamheten som helhet eller avgränsad del. Strategierna används för bland annat analys, prioritering, finansiering, genomförande och uppföljning av hållbart regionalt tillväxtarbete. Dessa omfattar ofta även vision, mål, policy och handlingsplan.

Nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013

Den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 och dess prioriteringar är vägledande för det regionala tillväxtarbetet, innefattande bl.a. regionala utvecklingsprogram och regionala tillväxtprogram. Den anger vidare riktlinjer för genomförandet av EU:s strukturfondsprogram i Sverige.

I juni 2010 överlämnade regeringen till riksdagen skrivelsen Strategiskt tillväxtarbete för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning (skr. 2009/10:221). I skrivelsen fastställs att den nationella strategins inriktning och dess prioriteringar, innovation och förnyelse, kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud, tillgänglighet samt strategiskt gränsöverskridande samarbete är fortsatt aktuella och vägledande för det regionala tillväxtarbetet. Inom prioriteringarna utvecklas vissa delar.

Europeiska sammanhållningspolitiken

Sammanhållningspolitikens mål är att bidra till ekonomisk och social sammanhållning inom EU. Sammanhållningspolitiken syftar även till att undanröja hinder för en väl fungerande inre marknad, och till utveckling och förbättrad konkurrenskraft i alla regioner i unionen. Regeringen anser att strukturfondsprogrammen bidrar till att stärka den regionala konkurrenskraften och sysselsättningen. Ett viktigt inslag är att programmen genomförs i partnerskap mellan lokala och regionala myndigheter, organ, privata aktörer och det civila samhället. Detta breda deltagande, tillsammans med ett sektorsövergripande arbetssätt, gör att strukturfondsprogrammen ger en hävstångseffekt och bidrar till en fokusering i det regionala tillväxtarbetet.

Sammanhållningspolitiken ska dessutom bidra till att uppfylla målen i Lissabonstrategin. I och med antagandet av Lissabonfördraget kompletterar numera territoriell sammanhållning den ekonomiska och sociala sammanhållningen i målen för EU:s sammanhållningspolitik. Det innebär att lokala och regionala förutsättningar ska utgöra utgångspunkt för sammanhållningspolitiken och för nationell politik med betydelse för hållbar regional tillväxt. Det bör även leda till ett ökat gränsöverskridande perspektiv på såväl

geografiska och administrativa gränser som sektorsgränser.

Europeiska kommissionen presenterade i mars 2010 ett förslag till strategi – Europa 2020 – som ska ersätta den s.k. Lissabonstrategin. Det är viktigt att samtliga EU:s politikområden och instrument, inklusive inriktningen av nuvarande och framtida sammanhållningspolitik, verkar för att nå målen för Europa 2020. Det är även viktigt att säkerställa regional och lokal förankring av mål och genomförande av strategin.

Stärkt utvecklingskraft i Sveriges landsbygder

Landsbygder med stark utvecklingskraft är en resurs för hela Sveriges utveckling och hållbara tillväxt, inte minst i utmaningen att skapa ett hållbart samhälle. Den regionala tillväxtpolitiken och politiken för landsbygdens utveckling är hörnstenar och ger de grundläggande målen, prioriteringarna och en rad verktyg för det strategiska arbetet med landsbygdsfrågor. Men det krävs större insatser från politiken inom flera områden för att omvandla landsbygdernas resurser till hållbar tillväxt och sysselsättning. Regeringens inriktning är därför att, i de frågor där det är relevant, införliva landsbygdsperspektivet som en naturlig del i alla politiska områden och att skapa mervärden genom samverkan mellan olika områden. Regeringen anser även att samordningen mellan insatser för landsbygdsutveckling och insatser för hållbar regional tillväxt behöver förstärkas på lokal och regional nivå. Politiken måste kunna hantera och främja ett ökat samspel mellan landsbygder, tätorter och städer, samt mellan offentlig sektor, näringsliv och det civila samhället. Mångfald ger möjligheter. Ett ökat företagande, inte minst bland kvinnor och utrikes födda, bidrar till utvecklingspotential i alla delar av landet. Att ungdomars engagemang, intressen och kunskaper tas till vara är centralt för att utvecklingen i olika landsbygder ska vara långsiktigt hållbar.

Regeringen bedriver ett löpande strategiskt arbete med landsbygdsfrågor. Regeringens skrivelse En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder har redovisats till riksdagen (skr. 2008/09:167). Dessutom har de samlade insatserna under hela mandatperioden presenterats i skriften Utvecklingskraft – 156 åtgärder som stärker utvecklingskraften i Sveriges landsbygder.

Som exempel på viktiga insatser och åtgärder som föreslås eller redovisas i denna proposition samt i hösttilläggsbudget för 2010 och som även kommer att stärka landsbygdernas utvecklingskraft kan följande nämnas.

Regeringen föreslår fortsatta insatser under 2011–2014 inom ramen för visionen om Sverige – det nya matlandet. Vidare föreslås insatser inom det s.k. konkurrenskraftspaketet för gröna näringar, vilket bygger på två delar: Ökad konkurrenskraft genom regelförenkling och kostnadsminskning samt fortsatt klimat- och energi-effektivisering inom näringarna.

Näringspolitiken är betydelsefull för landsbygdernas utvecklingskraft och här tar regeringen ytterligare steg för att reformera trygghetssystemen för företagare och utveckla en miljödriven näringspolitik för nya jobb och hållbar tillväxt. Statliga kapitalförsörjningsinsatser ska utvecklas och ett ökat genomslag för förenklingensarbetet på lokal och regional nivå ska främjas. Därutöver har ett välfärdsutvecklingsråd inrättats för att förbättra förutsättningarna för ökat entreprenörskap och innovativt företagande inom hälso- och sjukvård.

Regeringens inriktning är att under 2011 uppgradera nivån för ett funktionellt tillträde till Internet, inom den samhällsomfattande tjänsten, från dagens 20 Kbit/s till 1 Mbit/s. På så vis kan företag och hushåll i alla delar av landet garanteras en mer ändamålsenlig tillgång till Internet.

Ovanstående åtgärder kan ses som delar av regeringens satsning på att skapa attraktiva livsmiljöer även i gles- och landsbygder. Vidare föreslår regeringen att Stiftelsen Svenska Filminstitutet tillförs medel för en satsning på digitalisering av biografier.

Regeringen föreslår utökade och intensifierade insatser inom det kommersiella serviceområdet. Regeringen har dessutom för avsikt att vidta åtgärder eller lämna förslag som innebär att dispenserna från pumplagens sista steg ska permanentas. Avslutningsvis föreslår regeringen en satsning på att främja innovationer och företagande riktad mot investeringar i norra Sveriges inland, kallad Inlandsinnovation.

Små och medelstora städer samt storstadsområdenas betydelse för hållbar regional tillväxt

Städerna har varierande förutsättningar och utmaningar beroende på bl.a. storlek, geografiskt

läge och näringslivsstruktur. Regeringen anser att det är centralt att skapa goda och hållbara tillväxtförutsättningar för storstäderna och storstadsområdena. Storstadsfrågorna bör tydligare placeras i ett regionalt sammanhang och bli integrerade delar av det regionala tillväxtarbetet. Att nyttja den potential och de synergier som kan uppstå genom en god samverkan mellan storstadsregionerna, deras omland och övriga Sverige är betydelsefullt. Det är också viktigt att uppmärksamma hur små och medelstora städer på bästa sätt kan bidra till landets hållbara tillväxt och hur detta kan utvecklas inom den regionala tillväxtpolitiken. Regeringen avser att utveckla stadsdimensionen inom den regionala tillväxtpolitiken.

EU:s strategi för Östersjöregionen

Ett nytt strategiskt ramverk för samarbete över nationsgränser är EU:s strategi för Östersjöregionen som antogs under Sveriges EU ordförandeskap 2009. Strategin har en geografisk utgångspunkt med målsättningen att identifiera de specifika utmaningar som denna del av EU står inför och där EU:s politik och program kan anpassas för att möta utmaningarna på ett mer fokuserat sätt. Fyra övergripande utmaningar är vägledande för strategin:

- Att skapa en hållbar miljö.
- Att öka välbefindandet.
- Att öka tillgängligheten och attraktionskraften.
- Att öka säkerheten och tryggheten i området.

Strategin bygger på grundtanken att inga nya institutioner bildas och att inga nya medel från EU-budgeten avsätts. I stället ska konkreta resultat uppnås genom fokuserat och fördjupat samarbete inom ramen för befintliga institutioner och resurser, bl.a. inom strukturfondsprogrammen. Strategin bidrar till att förena den överstatliga EU-nivån med nationell och regional nivå i en sammanhållen process för att definiera gemensamma utmaningar i regionen och utgör ett ramverk för insatser.

Under 2010 har genomförandet av de prioriterade insatsområdena i strategins medföljande handlingsplan påbörjats.

Regionala strategier

Det organ som har det formella ansvaret för det regionala tillväxtarbetet i länet ska utarbeta och samordna genomförandet av en samlad strategi för länets hållbara tillväxt och utveckling.

Regeringen anser att strategier i större omfattning än i dag ska bidra till att öka harmoniseringen av och samordningen mellan planer och strategier på olika administrativa nivåer och sektorsområden. Detta ska leda till förbättrade planeringsförutsättningar och tydliggöranden av hur olika planer, strategier, program och insatser förhåller sig till varandra och bättre kan samordnas. Mot bakgrund av OECD:s rekommendationer avser regeringen att i samverkan med aktörer med regionalt tillväxtansvar inleda ett utvecklingsarbete i syfte att utveckla arbetet med strategier för länets utveckling som ett verktyg för regionala aktörer och samordning av nationella och regionala resurser.

2.7.3 Ansvar och arbetsätt inom politiken

Regionernas ansvar och inflytande över statliga tillväxtresurser ska stärkas som ett led i att effektivisera genomförandet av det regionala tillväxtpolitiken. En balanserad sektorisering, effektiv förvaltningsstruktur och dialoger för förbättrad samverkan är ett led i ett effektivare genomförande av politiken.

Regionalt inflytande över statliga tillväxtresurser

Regionala företrädare ska ha inflytande över de statliga tillväxtresurserna. Medborgare och företag kan därmed få bättre förutsättningar att påverka utvecklingen i sin egen region.

Regeringen ser positivt på ett ökat regionalt ansvarstagande och har därför gett samverkans- och självstyrelseorganen såväl större resurser som ett ökat ansvar för de statliga regionala tillväxtmedlen.

Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag i propositionen Regionalt utvecklingsansvar i vissa län (prop. 2009/10:156, bet. 2009/10:KU37, rskr. 2009/10:324). Riksdagens beslut innebar bl.a. att ansvarsfördelningen mellan landstingen i Hallands, Skåne och Västra Götalands län samt Gotlands kommun och sta-

ten avseende regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering ska följa den som för närvarande gäller för försöksverksamheten i Skåne och Västra Götalands län. Regeringens positiva syn på regionalt ansvarstagande och inflytande i regionalt tillväxtarbete tydliggörs med detta.

Regeringen anser att ett regionalt inflytande som ger större ansvar för regional tillväxt bidrar till att tydliggöra det regionala ledarskapet samt ger bättre förutsättningar för sektorssamordning och ett effektivare genomförande av den regionala tillväxtpolitiken.

Regeringen anser att ett tydligt, inkluderande och aktivt regionalt ledarskap, som kan prioritera och besluta om strategiska vägval, är en viktig förutsättning för ett framgångsrikt regionalt tillväxtarbete. Ett tydligt regionalt ledarskap kan skapa förutsättningar för en väl fungerande samverkan och samordning i länet. Ett tydligt ledarskap kan även bidra till att förbättra möjligheterna till framgångsrikt gränsöverskridande samarbete såväl inom som utanför landets gränser.

Balanserad sektorisering och effektiv förvaltningsstruktur

Det är viktigt med en effektiv, tillgänglig och samordnad statlig förvaltning. Specialiseringen och sektoriseringen inom den statliga förvaltningen kan i vissa fall leda till fragmentering och bristande helhetssyn. Det är därför viktigt att förutsättningarna för statlig samordning mellan olika sektorer och samverkan mellan berörda myndigheter förbättras på både nationell och regional nivå.

Prioriteringarna i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 är tvärsektorieella och ska bidra till en ökad sektorssamordning. Regeringen bedömer att det finns behov av stärkt samordning både mellan regional och nationell nivå och mellan olika sektorsområden på nationell och regional nivå.

Regeringen anser att ett väl fungerande samarbete över sektorsgränser gör att regionala, nationella och europeiska insatser får ett mervärde. Samverkan mellan olika nivåer ska därför utvecklas som ett led i att effektivisera myndighetsstyrningen och styrningen av den statliga verksamheten. Det behövs bl.a. kunskap om hur

myndigheterna genom sektorsövergripande arbete bättre kan uppfylla målen för sina verksamheter. Ändamålsenliga arbetsformer som ger förutsättningar för en effektiv styrning över sektorsgränser behöver särskilt utvecklas.

De statliga myndigheterna behöver stärka sin roll i det regionala tillväxtarbetet, och i ökad grad samverka för att kunna bidra till ett effektivt samspel med den lokala och regionala nivån. Som ett led i detta arbete har vissa myndigheter i uppdrag att ta fram en långsiktig intern strategi som ska vägleda myndigheten i dess arbete med regionala tillväxtfrågor. Detta arbete är en viktig grund för en långsiktig förbättring av samspelet mellan den nationella och regionala nivån. För att främja lärandet avser regeringen att följa upp detta uppdrag.

Det är viktigt att överväga om statliga myndigheters lokalisering i ökad utsträckning kan få en spridning över landet. Det handlar om att noga pröva om myndigheter kan lokaliseras utanför storstäderna, i första hand till länscentra eller andra större orter. En utgångspunkt vid ett sådant övervägande ska vara att myndigheterna ska ges goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet.

Vissa statligt ägda bolag har till uppgift att tillgodose särskilt formulerade och avgränsade samhällsintressen vilket t.ex. kan innebära en serviceskyldighet som omfattar hela landet. De flesta statligt ägda företag verkar dock under marknadsmässiga villkor.

Dialoger för förbättrad samverkan

De senaste årens ökade fokus på dialog för hållbar regional tillväxt har bl.a. bidragit till att utveckla den strategiska inriktningen och genomförandet av insatser på olika nivåer. Dialogen förs med aktörer som medverkar i eller berörs av det regionala tillväxtarbetet på lokal, regional och nationell nivå. Regeringen anser att en kontinuerlig dialog är en fortsatt viktig förutsättning för ett väl fungerande samspel mellan den lokala, regionala och nationella nivån när det gäller frågor av betydelse för den hållbara regionala tillväxten.

De regionala varselsamordnarnas arbete har bidragit till kraftsamling och framtidstro bland lokala och regionala aktörer. Arbetssättet har lett till ökad samverkan och ett ökat engagemang och har bidragit till utveckling av nya idéer och nya lösningar inom det regionala tillväxtarbetet.

Varselsamordningen har visat på betydelsen av långsiktiga regionala strategier som grund för snabba beslut om åtgärder i en krissituation samt behovet av att bibehålla ett kort och långsiktigt perspektiv i insatser och åtgärder. Landshövdingarna gavs uppdraget utifrån sin uppgift att samordna statlig verksamhet. De landstings- och kommunpolitiker som tilldelats uppdraget har fått det i egenskap av politiska företrädare för länet, med ansvar för det regionala tillväxtarbetet och dess politiska förankring. Det är viktigt att betona att landshövdingen och politiska företrädare för länen har olika roller i det regionala tillväxtarbetet, men ett gemensamt ansvar att främja länets utveckling. Uppdraget till de regionala varselsamordnarna har stärkt samverkan mellan landshövdingar och politiska företrädare i länen. Därmed har även roller och ansvarsfördelning i det regionala tillväxtarbetet tydliggjorts.

De lärdomar som kan dras av arbetet med samordnarna behöver fortsättningsvis tas tillvara i det regionala tillväxtarbetet. Det är viktigt att en utvecklad samverkan, effektivare arbetssätt och en effektivare resursanvändning, som har initierats genom samordnarnas arbete, vidareutvecklas. Betydelsen av att offentliga och privata aktörer kan samordna sina insatser växer då de flesta av samhällets utmaningar behöver lösas i samverkan mellan olika aktörer. Regeringen anser det vara angeläget att dialogen mellan länsnivån och den nationella nivån upprätthålls, stärks och vidareutvecklas.

Erfarenheter från dialoger med länsstyrelserna, samverkansorgan och självstyrelseorgan, ordföranden i strukturfondspartnerskapen ska tas tillvara. I sammanhanget ska även erfarenheterna från bl.a. den politiska dialogen inom Nationellt forum tas tillvara.

Även dialogen mellan regeringen och statliga nationella myndigheter med ansvar inom det regionala tillväxtarbetet behöver utvecklas. Dialogen bör utvecklas dels mellan dessa myndigheter, dels mellan myndigheterna och aktörer på regional nivå. Det finns dessutom behov av att på nationell nivå utveckla dialogen med den lokala nivån.

2.7.4 Politikens inriktning och prioriteringar

Politikens prioriteringar är tvärssektoriella och omfattar strategiska politiska områden, där europeiska, nationella, regionala och lokala finansiella resurser används samlat och samordnat.

Innovation och förnyelse

Innovation och förnyelse avser insatser som ska stärka regioners förnyelseförmåga samt stimulera till ett förbättrat klimat för entreprenörskap och företagande.

Innovativa miljöer

Genom en effektiv samverkan mellan näringsliv, forskning och utveckling, offentlig sektor, civilsamhället och politiska institutioner utvecklas innovationsförmågan i näringslivet och inom den offentliga sektorn. Ändamålsenliga strukturer som stimulerar samarbete, samverkan och kunskapsöverföring mellan dessa aktörer ska utvecklas. Det är även viktigt att stimulera utvecklingen av innovativa miljöer över bl.a. sektors-, lands- och länsgränser.

Synen på innovationer behöver utvecklas och breddas. En innovation kan vara en ny högteknologisk produkt som utvecklats genom forskning. En innovation kan också vara en tjänst och resultatet av t.ex. samhällsvetenskaplig eller humanistisk forskning. En mycket stor andel av innovationer sker löpande i små och medelstora företag i form av nya eller förbättrade tjänster, produkter och organisationssätt. Innovationer behöver således inte vara baserade på forskning utan utvecklas ofta från en idé hos t.ex. individen, medarbetarna eller kunden. En allt större andel av den svenska ekonomin baseras på tjänster. Detta ställer krav på de offentliga aktörerna att snabbt kunna anpassa sina system utifrån en förändrad omvärld med en mer inkluderande och bredare bild av vad som är en innovation. Offentliga aktörer på lokal, regional och nationell nivå kan spela en viktig roll som innovativa aktörer, både som delaktiga i regionala innovationssystem, som upphandlare och som stödjande aktörer för företagare och näringslivsutveckling.

Regeringen fattade i juli 2010 beslut om en strategi för ökad tjänsteinnovation, i vilken be-

hoven av att utveckla och anpassa politik och system för innovationsfrämjande identifieras. Exempelvis identifieras behov av att främja och sprida erfarenheter av tjänsteinnovationer i gles- och landsbygder och att stärka formerna för medarbetardriven innovation i offentlig verksamhet på både lokal, regional och nationell nivå.

Starka innovativa regionala miljöer är enligt regeringen en viktig förutsättning för att innovationer, innovationssystem och kluster ska komma till stånd, utvecklas och spridas och att vi därigenom kan stärka den hållbara nationella tillväxten. De innovativa miljöerna som finns i de olika regionerna kan i högre utsträckning, bl.a. genom sin specialisering, bidra till en hållbar nationell tillväxt om aktörer på olika nivåer samspelar med varandra.

Det finns ett behov av ett ökat regionalt tillväxtperspektiv inom innovationspolitiken. Regeringen bedriver därför ett arbete som syftar till att utveckla dialogen mellan nationell och regional nivå och mellan berörda sektorsområden om forsknings- och innovationsfrågor med betydelse för den hållbara regionala tillväxten. Regeringen anser att samspelet mellan de europeiska forskningsprogrammen, program för att främja entreprenörskap, strukturfondsprogrammen och landsbygdsprogrammet bör utvecklas för att bidra till samordning och ta tillvara synergier i genomförandet.

Tillsammans med företagen utgör lärosäten, i samverkan med regionala aktörer, centrala delar i varje regions innovationskraft och näringslivets konkurrenskraft. Universitet och högskolor kan på så sätt fungera som kraftcentra för förnyelse och dynamik för att främja den hållbara regionala tillväxten. Regeringen framhåller i detta sammanhang vikten av kontinuerlig och systematisk interaktion mellan forskning, innovation och högre utbildning – den s.k. kunskapstriangeln. I en väl fungerande kunskapstriangel behövs bl.a. ett stärkt samarbete mellan lärosäten, företag och det omgivande samhället i övrigt.

Både på nationell och regional nivå utgör omställningsarbetet till ett mer hållbart energisystem och en hållbar näringslivsutveckling en ny grund för teknik-, produkt- och tjänsteutveckling, och i förlängningen möjlighet till ökat nyföretagande, exportmöjligheter och sysselsättning. För att ta tillvara tillväxtpotentialen inom klimat- och energiarbetet ska det regionala tillväxtarbetet främja dels utvecklingen av miljövänlig och resurs- och energieffektiv teknik och

förnybar energi, dels framväxten av innovativa miljöer inom området med särskilt fokus på små och medelstora företag. Det regionala tillväxtarbetet ska även stimulera företag till miljödriven affärsutveckling och till att använda miljöhänsyn som medel för att stärka sin konkurrenskraft. Arbetet med en miljödriven näringslivsutveckling bör utvecklas på den regionala nivån och ses som en integrerad del av det regionala tillväxtarbetet, med särskilt fokus på små och medelstora företag.

I samband med Höstilläggsbudget för 2010 föreslår regeringen inom utgiftsområde 24 Näringsliv en satsning om 2 000 miljoner kronor på att främja innovationer och företagande riktad mot investeringar i norra Sveriges inland, kallad Inlandsinnovation.

Entreprenörskap

Förutsättningar och utvecklingsmöjligheter för företagande skiljer sig åt mellan Sveriges olika regioner. Entreprenörskap bidrar till ökad dynamik, stärkt konkurrenskraft lokalt och regionalt och vidareutveckling av ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv. Entreprenörskap och attityder till entreprenörskap ska därför stimuleras på olika nivåer, i olika typer av regioner och inom olika sektorer.

Entreprenörskap handlar inte bara om att starta och utveckla företag, utan också om att tänka nytt, se möjligheter och lösa problem. Genom att stimulera och uppmuntra ungdomars egna initiativ och idéer, skapas en god grund för nytänkande och entreprenörskap.

Regeringens proposition Företagsutveckling – statliga insatser för finansiering och rådgivning (prop. 2009/10:148), överlämnades till riksdagen i mars 2010. Propositionen innehåller förslag och riktlinjer för statens insatser för finansiering, information och rådgivning till befintliga och blivande företagare som är av betydelse för en hållbar regional tillväxt.

Generella åtgärder för att förbättra företagsklimatet, t.ex. genom förenklingar för företagen och insatser för en väl fungerande kapitalförsörjning, är viktiga. Även den regionala och lokala nivån är betydelsefull i förenklararbetet. Majoriteten av företagen har regelbundna kontakter med myndigheter på lokal och regional nivå vid tillsyn och tillämpning av lagar och regler. Det finns stor potential för en märkbar positiv förändring i företagets vardag genom samordning och översyn av regler, procedurer och

tillämpningen av dessa. Regeringen har därför tagit initiativ till insatser som stimulerar arbetet med förenkling för företagen på lokal och regional nivå.

I syfte att stärka företagens möjligheter att växa och verka på den globala marknaden avser regeringen inom ramen för statens åtagande att fortsätta arbetet med att främja internationalisering med särskilt fokus på små och medelstora företag. Detta arbete sker bl.a. genom utarbetandet av en internationaliseringsstrategi. Strategin ska omfatta regional tillväxtpolitik, näringspolitik, handels- och investeringsfrämjande.

Vidare anser regeringen att kultur är en viktig tillväxtresurs och har särskilt uppmärksammat de kulturella och kreativa näringarnas betydelse för hållbar tillväxt, bl.a. genom den handlingsplan för kulturella och kreativa näringar som presenterades 2009. Alla uppdragen i handlingsplanen bör i möjligaste mån och beroende på typ av insats ske i kontakt med aktörer på nationell, regional och lokal nivå.

Regeringen anser också att möjligheterna i bl.a. besöksnäringen kan tas tillvara i högre utsträckning, t.ex. genom ett breddat utbud av kulturupplevelser och en aktiv utveckling av värdefulla natur- och kulturmiljöer.

Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud

I den globala ekonomin är tillgång till kunskap och kompetens av yttersta vikt för nationers, regioners och företags konkurrenskraft. Individens rörlighet mellan sektorer, arbetsmarknadsregioner och länder har dock blivit en stark konkurrensfaktor. En central prioritering är därför att säkra en god kunskaps- och kompetensförsörjning på såväl nationell som regional nivå.

Den demografiska utvecklingen medför ett ökat tryck på att ta tillvara och utveckla hela arbetskraftens potential för att tillgodose näringsliv och offentlig sektor i alla delar av landet med efterfrågad kompetens. I ett kortare perspektiv, där lågkonjunktorens effekter bidragit till minskad sysselsättning och ökad arbetslöshet, är det centralt att såväl nationell som regional och lokal nivå verkar för att få fler i arbete, bryta utanförskapet och förhindra långvarig arbetslöshet. Sammantaget är det av största vikt att både öka arbetskraftsdeltagandet samt att utveckla och tillvarata kompetensen hos arbetskraften.

Både arbetet för kompetensförsörjning och arbetet för ett ökat arbetskraftsutbud kräver nära samverkan mellan myndigheter på lokal, regional och nationell nivå samt arbetsmarknadens parter. Även samverkan mellan näringsliv och utbildningssystemen behöver främjas för att tillgodose näringslivets kompetensbehov.

Regeringen har beslutat om att upprätta regionala kompetensplattformar för samverkan när det gäller kompetensförsörjning och utbildningsplanering på kort och lång sikt. Vidare har regeringen lämnat uppdrag till vissa nationella myndigheter att öka samordningen på nationell nivå. Besluten är ett led i regeringens ambition att stärka samverkan mellan den regionala tillväxtpolitiken, arbetsmarknadspolitiken och utbildningspolitiken.

Etablerandet av regionala kompetensplattformar har mottagits väl av ansvariga organ, utbildningsanordnare och näringsliv. Olika typer av samverkansformer finns i flera län, men en samlad plattform där både regionens utbud och dess efterfrågan på kompetens och utbildning vävs samman, saknas ofta. Det initiala arbetet har därför karaktäriserats av en uppbyggnadsfas. Kartläggning och analysarbete av utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden har varit centrala delar i detta samtidigt som sekretariat upprättats och arbetsgrupper bildats för att utarbeta strukturer för plattformarna. Regeringen bedömer att det krävs ett långsiktigt arbete, bl.a. för att uppnå en funktionell organisation och bra samarbete inom ramen för de regionala kompetensplattformarna.

Tillgänglighet

En god tillgänglighet är en grundläggande förutsättning för att uppnå hållbar tillväxt i alla delar av landet, såväl i gles- och landsbygder som i små och medelstora städer och storstadsområden. Insatser för ett väl fungerande transportsystem och ett utvecklat informationssamhälle är grundläggande förutsättningar för en förbättrad tillgänglighet och en hållbar regionförstoring. Insatser för att stärka olika utbudspunkter, exempelvis för kommersiell och offentlig service, kan också bibehålla eller förbättra tillgängligheten. Väl utbyggda och regionalt anpassade och samordnade kommunikationer, såväl IT-infrastruktur som tillgång till infrastruktur i vid bemärkelse, liksom ett bra utbud av exempelvis

service ökar kvinnors och mäns möjligheter att bo, arbeta och driva företag i alla delar av landet.

Hållbar regionförstoring

I europeisk jämförelse är de svenska lokala arbetsmarknadsregionerna ofta geografiskt stora, men befolkningsmässigt mycket små. Ytterligare geografisk förstoring av funktionella regioner kan i vissa delar av landet vara ett sätt att kompensera för den glesa regionala strukturen. Arbetsmarknadsregionen kan även förstärkas genom att interaktionen inom den redan existerande regionen intensifieras – regionintegrering. Med större funktionella regioner och ökad regionintegrering förbättras förutsättningarna för en mer differentierad arbetsmarknad och en ökad specialisering av näringsliv, arbetskraft och utbildning.

Transportpolitiken ska säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. I transportpolitikens funktionsmål om tillgänglighet ges en tydlig koppling till prioriteringarna inom den regionala tillväxtpolitiken och betydelsen av en hållbar regionförstoring.

Ökad samordning på både regional och nationell nivå liksom mellan dessa nivåer skapar bättre förutsättningar för beslutsprocesser som integrerar olika sektorsområden och tar hänsyn till olika effekter av arbetet med att utveckla transportsystemet.

Planeringsprocessen för infrastrukturplanerna för 2010–2021 har haft en mer trafikslagsövergripande ansats än tidigare och aktörer på regional nivå har fått ett ökat inflytande genom framtagande av förslag till länsplaner och genom att länens inflytande över de nationella prioriteringarna har stärkts. För att ytterligare stärka det trafikslagsövergripande perspektivet och samordningen har regeringen under de senaste åren även genomfört en rad reformer bland statliga myndigheter inom transportsektorn. Vidare har initiativ tagits till stärkt samarbete runt gränsöverskridande infrastruktur och transportsystem i vårt närområde.

Regeringen avser att fortsätta utveckla en mer samordnad transportpolitik som är väl integrerad i flertalet berörda politiska områden, inte minst den regionala tillväxtpolitiken. Även i framtida planeringsprocesser bör länen ges inflytande och ansvar, bl.a. behövs tidigare dialoger mellan regeringen och politiska företrädare i länen.

Regeringen anser också att det är centralt med tydligare gränsdragning mellan förvaltning, politik och marknad. Som en del i detta införs en ny moderniserad kollektivtrafiklag och marknaden för persontrafik på järnväg öppnas stegvis för konkurrens. Dessa reformer förväntas bl.a. bidra till ökad dynamik på marknaden och underlättar arbetet med att skapa hållbar regionförstoring. Regeringen avser att fortsätta arbetet i denna riktning.

Det är också viktigt med en god interregional tillgänglighet för att knyta samman olika funktionella regioner. Staten har en viktig roll i att förbättra den interregionala tillgängligheten där marknaden inte löser detta.

Förutsättningarna för olika kommunikationsformer är delvis annorlunda i landsbygder än i tätorter och städer och det är en utmaning att finna effektiva kommunikationslösningar för människor och företag i våra landsbygdsområden. Underlaget är mindre eftersom verksamheter och befolkning är mer utspridda. Vissa verksamheter som råvaruproduktion och bearbetning av dessa genererar exempelvis tunga transporter. Den växande turismsektorn ställer stora krav på tillförlitlighet. Befolkning och näringsliv i tätortsnära landsbygder kan dra stor nytta av ökad regionförstoring och regionintegrering. Där avstånden är riktigt långa krävs dock alternativ till detta exempelvis genom goda möjligheter till elektroniska kommunikationer. Sammantaget ställer förhållandena i landsbygderna därför krav på flexibla och samordnade kommunikationslösningar samt en robust och tillgänglig infrastruktur med bra kapacitet. Även en förbättrad samordning och innovativa lösningar på utbudssidan, exempelvis för offentlig och kommersiell service, kan höja tillgängligheten i våra landsbygder.

Ett utvecklat informationssamhälle

En hög användning av IT, Internet och en väl utbyggd IT-infrastruktur i alla delar av landet är bra för Sveriges hållbara tillväxt, konkurrenskraft och innovationsförmåga. Ett utvecklat informationssamhälle stärker den lokala och regionala utvecklingskraften och bidrar bl.a. till att skapa fler och växande företag.

Det är viktigt att aktörer inom området IT, elektronisk kommunikation och post aktivt samverkar med aktörer inom det regionala tillväxtarbetet om utvecklingen av elektroniska kommunikationstjänster och bredband. Samver-

kan kan bl.a. avse att följa, kartlägga och aktivt främja utbyggnaden av bredband. I enlighet med riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition En enklare plan- och bygglag (prop. 2009/10:170, bet. 2009/10:CU25, rskr. 2009/10:366) ska kommunerna ta hänsyn till möjligheterna att ordna elektronisk kommunikation vid planläggning och bygglov. Att identifiera behov, kartlägga brister och i partnerskap finna samverkanslösningar för att tillgodose behoven görs i många fall bäst på lokal och regional nivå.

För att hitta konstruktiva lösningar som bidrar till en ökad samverkan när det gäller utbyggnad av bredband samt för att sprida kunskaper, erfarenheter och goda exempel om bredbandsutbyggnaden fattade regeringen i mars 2010 beslut om att inrätta Bredbandsforum. Inom detta ska bl.a. aktörer med ansvar för det regionala tillväxtarbetet aktivt delta.

Kommersiell och offentlig service

Tillgänglighet till olika typer av service för kvinnor, män och företag är en viktig förutsättning för hållbar tillväxt i alla delar av landet. Insatser som syftar till en god tillgänglighet till kommersiell service i form av dagligvaror och drivmedel, liksom insatser som syftar till att bibehålla och utveckla olika typer av offentlig samhällsservice, är därför viktiga för att skapa miljöer där det är attraktivt att bo och arbeta samt starta och driva företag. Samordningen mellan kommersiell och offentlig service bör därför öka där så är ändamålsenligt. Det är viktigt att utveckla lokalt anpassade lösningar som tar hänsyn till varierande förutsättningar och behov, men också att finna mer generella metoder som kan fungera i olika delar av landet. I detta arbete bör insatser för att stimulera framtagandet av innovativa lösningar på serviceområdet uppmärksammas.

För att uppnå en ökad samordning av service lokalt och regionalt krävs bl.a. att statliga myndigheter och statligt ägda bolag med uppgift att tillgodose särskilt formulerade och avgränsade samhällsintressen samverkar med varandra och med övriga aktörer.

Mot bakgrund av att nedläggningen av tankställen i Sverige har ökat sedan 2006, har riksdagen under våren 2010 tillkännagivit att regeringen bör se över de konsekvenser som lagen om skyldighet att tillhandahålla förnybara driv-

medel har för mindre tankställen i glesbygd (bet. 2009/10:TU15, rskr. 2009/10:228). I sammanhanget bör enligt riksdagen en översyn ske av frågan om tidsbegränsade dispenser, enligt bestämmelserna i lagen (2005:1248) om skyldighet att tillhandahålla förnybara drivmedel (den s.k. pumplagen). Enligt Trafikutskottets mening är det viktigt att en fortsatt utveckling av tillgång på förnybara drivmedel kan förenas med att medborgarna även i landets mer glest befolkade delar ges ett rimligt utbud av drivmedelsstationer. Ärendet bereds inom Regeringskansliet med avsikt att regeringen ska vidta åtgärder eller lämna förslag som innebär att dispensererna från pumplagens sista steg ska permanentas.

Nuvarande och framtida behov och utmaningar kommer att kräva fortsatta insatser inom serviceområdet bl.a. för att stärka butiker och drivmedelsstationer med strategisk betydelse för varuförsörjningen samt för att utveckla nya innovativa servicelösningar. I denna proposition föreslås för 2011 och beräknas för åren 2012–2014 att anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* ökar med 20 miljoner kronor för att finansiera utökade och intensifierade insatser inom detta område.

Strategiskt gränsöverskridande samarbete

Det finns en stor potential för regioner att bedriva ett utökat gränsöverskridande och funktionellt samarbete, såväl inom som utanför Sveriges gränser.

Den tilltagande globaliseringen och utvecklingen inom EU påverkar i allt större utsträckning Sveriges olika regioner, bl.a. avseende ekonomi, arbetskraftens rörlighet, kultur och miljö. Därmed ökar vikten av att aktörer på lokal och regional nivå har en internationell utblick. På lokal och regional nivå bör bl.a. företagets internationalisering stimuleras för att därigenom stärka företagets möjligheter till förnyelse och hållbar tillväxt.

En internationell referensram för det regionala tillväxtarbetet krävs därför på nationell och regional nivå. Det handlar om att i ökad grad ha ett internationellt perspektiv på näringslivets konkurrenskraft, men också avseende den egna regionens attraktivitet för kapital och kompetens i förhållande till andra regioner i Europa och i övriga världen. Aktörer på regional nivå behöver i ökad utsträckning ha en internationell utblick

för att söka både samarbete och kunskap i arbetet med att skapa konkurrenskraftiga regioner. Inte minst behöver innovationssystem och kluster hitta samarbeten och kompetens på en global marknad, där den efterfrågade specialistkunskapen finns.

Regeringen bedömer att det är av stor vikt att även små och medelstora företag drar nytta av den ökade internationaliseringen för att långsiktigt vara konkurrenskraftiga. Att underlätta för små och medelstora företags internationalisering och inträde på den globala marknaden, exempelvis genom export, är viktigt.

I än högre grad bör också de möjligheter och rättigheter som redan finns för medborgare och företag på EU:s inre marknad avseende fri rörlighet för varor och tjänster uppmärksammas och användas för att stärka den regionala konkurrenskraften. I sammanhanget ska EU:s territoriella program och arbetet med genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen uppmärksammas.

Sveriges grannländer och Sveriges närområde, bl.a. Östersjöregionen, är av stor betydelse för Sveriges och svenska regioners hållbara tillväxt och utveckling. I Sverige spelar 14 gränsöverskridande EU-program en aktiv roll i att stärka lokala och regionala samarbetsinitiativ över landsgränserna i bl.a. Östersjöregionen.

Demografiska utmaningar

Den långsiktiga demografiska utvecklingen är en av de största utmaningarna när det gäller politikens förutsättningar att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Åldersstrukturen utgör ett allt större strukturellt problem i stora delar av landet, vilket medför en sårbarhet med avseende på både ekonomi och kompetensförsörjning. Den demografiskt betingade sårbarheten är särskilt stor i landets gles- och landsbygder har en minskande och åldrande befolkning. Utvecklingen ställer samhället inför en utmaning som spänner över en rad sektorsområden och kommer att ställa stora krav på bl.a. samverkan och samordning liksom utveckling och användning av innovativa tjänster.

Lokalt och regionalt måste aktörer verka för att skapa attraktiva livsmiljöer som attraherar människor med olika bakgrund. Vidare måste dessa aktörer verka för att den outnyttjade kom-

petens som finns i arbetskraften tas tillvara för att minska risken med en situation av utanförskap i kombination med brist på arbetskraft. Samtidigt kan en förändrad åldersstruktur och demografi med större andel äldre medföra nya möjligheter. Dessa möjligheter bör uppmärksammas i det regionala tillväxtarbetet, då de kan bilda underlag för nya branscher och verksamheter där produkter och tjänster skräddarsys för de äldres behov. Det är också viktigt att möjligheter skapas för att ta tillvara kompetensen hos äldre personer i utvecklandet av näringsliv och offentlig sektor.

Ett ökat företagande inom vård- och omsorgssektorn kan bidra till att lösa några av de utmaningar som finns i form av en åldrande befolkning, något som det av regeringen i maj 2010 inrättade Valfärdsutvecklingsrådet bl.a. ska behandla.

Statliga aktörer på nationell, regional och lokal nivå måste tillsammans med kommuner och landsting arbeta förberedande för att säkra möjligheterna till sysselsättning, företagsamhet, boende samt tillgång till offentlig och kommersiell service. Regeringen anser att det finns behov av att ta ett samlat grepp över hur den demografiska utvecklingen på olika nivåer bör hanteras inom relevanta sektorsområden.

Hållbarhetsdimensioner

Insatser inom den regionala tillväxtpolitiken ska bidra till att nuvarande och kommande generationer av kvinnor och män kan erbjudas sunda ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden. Hållbarhetsperspektivet ska därför genomföra det regionala tillväxtarbetet och genomförandet av den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013. Att främja en hållbar regional tillväxt innebär att prioritera lösningar som ger synergieffekter mellan de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna samtidigt som balanserade avvägningar mellan dimensionerna måste göras. Vid framtagande och genomförande av program och insatser inom det regionala tillväxtarbetet ska samtliga dimensioner av hållbar utveckling beaktas.

Enligt regeringen ska därför jämställdhet mellan kvinnor och män, integration och mångfald, folkhälsa samt miljö ges ett stärkt fokus inom det regionala tillväxtarbetet.

Stärkt fokus på miljö, klimat och energi inom det regionala tillväxtarbetet

Det är regeringens övertygelse att klimat- och energiutmaningen utgör en möjlighet för teknik-, varu- och tjänsteutveckling inom alla branscher. Varor och tjänster som utformas på ett hållbart sätt ur ett miljömässigt, socialt och etiskt perspektiv har goda förutsättningar att nå framgång internationellt. De flesta landsbygdsområden är rika på naturresurser och råvaror som bl.a. kan användas för energiutvinning. Detta ger goda förutsättningar för ett ökat entreprenörskap och företagande. Miljö- och energiteknikområdet har mycket goda förutsättningar att utgöra ett betydande tillväxtområde eftersom Sverige har hög kompetens inom dessa områden. Utvecklingen av miljö- och energiteknikområdet kan vara ett sätt att stärka länkarna mellan mer tätbefolkade områden och landsbygder. Det är viktigt att lokalt och regionalt stödja näringslivets klimat- och energiarbete.

Det regionala tillväxtarbetet ska fortsatt utvecklas för att bl.a. ta tillvara de möjligheter som klimat- och energiutmaningen kan ge.

Näringslivet ska ges förutsättningar att ställa om för att klara de allt hårdare miljö- och klimatkraven. Samtidigt ska förutsättningarna för näringslivet att bättre kunna ta tillvara tillväxtpotentialen i denna utveckling förbättras. Insatserna för omställningen måste utvecklas på bl.a. den regionala och kommunala nivån.

Ett framgångsrikt arbete förutsätter bred delaktighet när det gäller samhällets olika aktörer. Det är därför viktigt att samordna och använda synergier mellan miljöpolitiken, t.ex. miljömålsarbetet, energipolitiken och den regionala tillväxtpolitiken. Politisk förankring i kommuner och landsting av bl.a. regionala och lokala strategier och mål inom miljö-, klimat- och energiområdena bör här eftersträvas.

Stärkt fokus på jämställdhet, integration och mångfald samt folkhälsa inom det regionala tillväxtarbetet

Det regionala tillväxtarbetet ska innefatta ett jämställdhetsperspektiv. Aktörer med det regionala tillväxtansvaret ansvarar för att perspektivet integreras i arbetet. Det innebär att jämställdhet mellan kvinnor och män, vid utarbetande och genomförande av strategier, program och insatser, ska främjas både genom representation och genom att detta perspektiv genomsyrar arbetet.

Både kvinnors och mäns intressen och möjligheter till inflytande ska tillgodoses inom ramen för det regionala tillväxtarbetet.

Förutsättningarna för hållbar regional tillväxt handlar alltmer om förmågan till kreativitet och nytänkande. Tillgång till kompetens med bl.a. internationell bakgrund och erfarenheter är därmed betydelsefull. Den demografiska utvecklingen, med ökat behov av att ta tillvara kompetens och arbetskraft, ställer också krav på ett öppet samhälle som kan skapa kreativa lokala och regionala miljöer, attraktiva för individer och företagare med olika bakgrund att leva och verka i.

Inom det regionala tillväxtarbetet ska integration och mångfald i ökad grad främjas på alla nivåer. Vid utarbetande och genomförande av strategier, program och insatser ska perspektivet genomsyra arbetet. Minoriteters intressen och möjligheter till inflytande ska tillgodoses inom ramen för det regionala tillväxtarbetet.

En god folkhälsa är en del i att åstadkomma en hållbar tillväxt. Regeringens bedömning är att samverkan mellan folkhälsoarbetet och arbetet med att skapa en hållbar regional tillväxt kan utvecklas ytterligare.

2.7.5 En lärande politik

Regeringens ambition är att uppföljningar och utvärderingar på regional, nationell och europeisk nivå, i större utsträckning än i dag, ska bidra till ökat fokus på resultat och lärande. Den regionala tillväxtpolitiken ska i högre grad grundas på erfarenheter, kunskaper och resultat från genomförda insatser. Lärandet ska främjas inom alla delar av det regionala tillväxtarbetet, dvs. i framtagande och genomförandet av strategier, program, insatser och projekt. Lärande ska också bidra till att utveckla samverkansprocesser, metoder och arbetssätt. Uppföljningar och utvärderingar ska användas för att utveckla politikens strategiska inriktning.

För att möjliggöra ett kontinuerligt lärande krävs goda analyser som lägger grunden för prioriteringar, uppföljningsbara mål och en tydlig programlogik. Aktörer med ansvar för det regionala tillväxtarbetet i länen har ansvaret att följa upp och utvärdera det regionala tillväxtarbetet. Genom att analysera, systematisera och sprida projektresultat kan dessa påverka mer långsiktigt och ett större genomslag säkerställas

hos de aktörer som är direkt berörda av insatserna.

Under innevarande programperiod för strukturfonderna avsätts betydande resurser för kontinuerlig utvärdering av programmen i syfte att trygga kvalitetssäkring och ett kontinuerligt förbättringsarbete samt bidra till långsiktiga effekter. Utvärderingsinsatserna har utformats på ett sådant sätt att lärande och erfarenhetsutbyte mellan strukturfondsprogrammen ska kunna främjas. Regeringen följer detta arbete för att vid behov kunna initiera förslag till nödvändiga justeringar av programmen.

Det är väsentligt att samtliga aktörer i det regionala tillväxtarbetet är delaktiga i utvärderingsarbetet och att lärande stimuleras i samverkan mellan både projekt och olika administrativa nivåer och sektorsområden. Lärdomarna från uppföljningar och utvärderingar som genomförs inom ramen för strukturfondsprogrammen ska också tas tillvara vid genomförandet av övriga insatser inom den regionala tillväxtpolitiken.

Ett led i att utveckla lärandet är regeringens uppdrag, i 2010 års regleringsbrev för länsstyrelserna och i villkorsbeslut för självstyrelse- och samverkansorgan, att de efter Tillväxtverkets riktlinjer ska upprätta en plan för uppföljning, utvärdering, analys och lärande (lärandeplan) av det regionala tillväxtarbetet i länet.

2.8 Budgetförslag

2.8.1 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tabell 2.25 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2009	1 515 813	6 009	
2010	1 495 837 ¹		1 496 520
2011	Förslag	1 515 837	
2012	Beräknat	1 515 837	
2013	Beräknat	1 515 837	
2014	Beräknat	1 515 837	

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2010 (prop. 2009/10:99, bet. 2009/10:FiU21, prop. 2009/10:121, bet. 2009/10:FiU35) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Det totala utfallet för 2009 uppgick till cirka 1 516 miljoner kronor. Liksom de närmast föregående åren har anslagskrediterna utnyttjats på ett antal anslagsposter så att det totala överföringsbeloppet är negativt. Det totala disponibla

överföringsbeloppet från 2009 till 2010 uppgår till cirka -11 miljoner kronor.

Anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* uppgår till cirka 1 496 miljoner kronor för budgetåret 2010. Utgiftsprognosen för 2010 är cirka 1 497 miljoner kronor.

Anslaget avses användas för regional och central projektverksamhet (inklusive riskkapitalfonder, lånefonder och garantifonder), regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling, sysselsättningsbidrag, såddfinansiering, ersättning för vissa kreditförluster i stödområde B, stöd till kommersiell service, viss administration, uppföljning och utvärdering samt viss central utvecklingsverksamhet, m.m.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2011 för anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* besluta om bidrag som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 2 400 000 000 kronor under 2012–2019.

Skälen för regeringens förslag: Bemyndigandet överskrider de prognostiserade utestående åtagandena på grund av osäkerhetsfaktorer i prognoserna över infriade och utestående åtaganden. Regeringen bedriver ett arbete i syfte att successivt anpassa bemyndigandet för att det i högre grad ska överensstämma med de prognostiserade utestående åtagandena.

Tabell 2.26 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2009	Prognos 2010	Förslag 2011	Beräknat 2012	Beräknat 2013-2019
Ingående åtaganden	1 857 460	1 865 194	2 032 431		
Nya åtaganden	1 382 148	1 649 476	1 507 970		
Infriade åtaganden	-1 374 414	-1 482 239	-1 458 686	-1 430 330	-651 385
Utestående åtaganden vid årets slut	1 865 194	2 032 431	2 081 715		
Erhållet/förslaget bemyndigande	2 700 000	2 600 000	2 400 000		

Regeringens överväganden

Det bör även fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan län och anslagsposter och utfärda de föreskrifter som behövs. Vid fördelning av medel mellan länen bör bl.a. behov av medfinansiering av EU:s strukturfonder, stödområdestillhörighet samt särskilda omställningsproblem utgöra den huvudsakliga fördelningsnyckeln, med särskilt beaktande av medfinansieringsbehovet av åtgärder inom ramen för det regionala tillväxtarbetet.

Anslaget avses disponeras av länsstyrelserna, Tillväxtverket och regeringen. Tillväxtverket avses även disponera medel för beslut som fattas av samverkansorganen, landstingen i Skåne, Västra Götalands och Hallands län samt av Gotlands kommun.

Anslaget föreslås öka med 20 miljoner kronor 2011 för insatser inom kommersiell service. Anslaget beräknas öka med motsvarande belopp 2012–2014 för samma ändamål.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 515 837 000 kronor.

Tabell 2.27 Härledning av anslagsnivån 2011–2014, för 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tusental kronor

	2011	2012	2013	2014
Anvisat 2010¹	1 495 837	1 495 837	1 495 837	1 495 837
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	20 000	20 000	20 000	20 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	1 515 837	1 515 837	1 515 837	1 515 837

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2009 (bet. 2009/10:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

2.8.2 1:2 Transportbidrag

Tabell 2.28 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2009	Utfall	376 428	Anslags-sparande	137 402
2010	Anslag	498 864 ¹	Utgifts-prognos	410 623
2011	Förslag	448 864		
2012	Beräknat	448 864		
2013	Beräknat	448 864		
2014	Beräknat	448 864		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2010 (prop. 2009/10:99, bet. 2009/10:FiU21, prop. 2009/10:121, bet. 2009/10:FiU35) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget avser kompensation till företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor och stimulerar till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv.

Utfallet för 2009 uppgick till cirka 376 miljoner kronor. Anslagssparandet vid utgången av 2009 var cirka 137 miljoner kronor. Det låga utfallet 2009 beror på att den ekonomiska krisen påverkat företagets försäljning negativt vilket har lett till färre transporter. Särskilt tydligt är detta inom fordonsindustrin och underleverantörer till fordonsindustrin.

Utgiftsprognosen för 2010 uppgår till cirka 411 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 448 864 000 kronor.

För åren 2008–2010 tillförde riksdagen anslaget 50 miljoner kronor per år. Fr.o.m. 2011 minskas anslaget med detta belopp.

Tabell 2.29 Härledning av anslagsnivån 2011–2014, för 1:2 Transportbidrag

Tusental kronor

	2011	2012	2013	2014
Anvisat 2010¹	498 864	498 864	498 864	498 864
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	448 864	448 864	448 864	448 864

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2009 (bet. 2009/10:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

2.8.3 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013

Tabell 2.30 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2009	Utfall	1 299 880	Anslags-sparande	1 213 518
2010	Anslag	1 425 000 ¹	Utgifts-prognos	1 446 956
2011	Förslag	1 545 000		
2012	Beräknat	1 415 000		
2013	Beräknat	1 200 000		
2014	Beräknat	1 000 000		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2010 (prop. 2009/10:99, bet. 2009/10:FiU21, prop. 2009/10:121, bet 2009/10:FiU35) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Utfallet för 2009 uppgår till cirka 1 300 miljoner kronor. Anslaget för budgetåret 2010 uppgår till 1 425 miljoner kronor och utgiftsprognosen uppgår till cirka 1 447 miljoner kronor. Av anslagssparandet på cirka 1 214 miljoner kronor har regeringen beslutat om i regleringsbrev för 2010 att dra in cirka 1 082 miljoner kronor.

Från statsbudgeten sker utbetalningarna inom regionala utvecklingsfonden till de åtta regionala strukturfondsprogrammen inom målet för regional konkurrenskraft och sysselsättning, för vilka Tillväxtverket är förvaltande och attesterande myndighet, samt till programmet Sverige-Norge inom målet för territoriellt samarbete, där Länsstyrelsen i Jämtlands län är förvaltande och attesterande myndighet.

Utbetalningarna från EU:s andra strukturfond, Europeiska socialfonden, redovisas under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Den valutakurs som ska användas vid beräkning av de finansiella ramarna för programperioden 2007–2013 för de program som hanteras

inom statsbudgeten styrs av förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EG:s strukturfonder. Valutakursen anges i förordningen till 9,0 kronor per euro.

Regeringen anser att den valutakurs som används vid omräkning av de finansiella ramarna för strukturfonderna löpande måste analyseras och vid behov revideras för att inte differensen ska bli för stor mellan den verkliga kursen och den kurs som regeringen fastställer i förordningen.

Inbetalningarna från EU:s strukturfonder till Sverige har initialt skett genom förskott, som uppgår till 7,5 procent av den totala ramen för regionala utvecklingsfonden, fördelat på 2 procent 2007, 3 procent 2008 och 2,5 procent 2009. Förskottet under 2009 är en del i EU-kommissionens första krispaket, vilket var en av EU-kommissionens åtgärder för att motverka den ekonomiska krisen¹¹. Sverige redovisar sedan faktiska utbetalningar för projekten för att få ytterligare strukturfondsmedel. Inbetalningarna från Europeiska regionala utvecklingsfonden redovisas på inkomsttitel 6313, *Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007–2013*, på statsbudgetens inkomstsida.

Ramen för regionala utvecklingsfonden för programperioden beräknas till cirka 8 746 miljoner kronor för de program som redovisas på statsbudgeten. Ramen för de program som redovisas och förvaltas i Sverige men som hanteras utanför statsbudgeten är cirka 1 901 miljoner kronor (beloppet avser samtliga deltagande länders EU-medel). Ramen för programmen som redovisas och förvaltas utanför Sverige är cirka 9 080 miljoner kronor, inklusive ”European Neighbourhood and Partnership Instrument Kolarctic” (beloppet avser samtliga deltagande länders EU-medel).

¹¹ Rådets förordning (EG) nr 284/2009 om ändring av förordning (EG) nr 1083/2006 om allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Sammanhållningsfonden vad gäller vissa bestämmelser om den ekonomiska förvaltningen.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2011 för anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013* besluta om bidrag som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 4 150 000 000 kronor under 2012–2016.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 besluta om bidrag som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär behov av framtida anslag på högst 4 150 000 000 kronor under 2012–2016. Härmed möjliggörs den beslutstakt inom programmen som regeringen prognostiserar och eftersträvar under rådande konjunktur.

Tabell 2.31 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2009	Prognos 2010	Förslag 2011	Beräknat 2012	Beräknat 2013–2016
Ingående åtaganden vid årets början	2 850 765	3 595 578	4 237 971		
Nya åtaganden	1 906 297	2 171 393	1 157 029		
Infriade åtaganden	-1 161 484	-1 529 000	-1 245 000	-1 286 500	-2 863 500
Utestående åtaganden	3 595 578	4 237 971	4 150 000		
Erhållet/förslaget bemyndigande	4 345 000	4 345 000	4 150 000		

Regeringens överväganden

De budgeterade årliga anslagen behöver enligt regeringen anpassas efter de bedömningar som kan göras om när utgifterna faktiskt uppkommer på anslaget. Mot bakgrund av detta gör regeringen budgettekniska justeringar i anslaget som innebär att anslagsnivån för 2011 och 2012 ökas jämfört med regeringens bedömning i budgetpropositionen för 2010.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 545 000 000 kronor.

Tabell 2.32 Härledning av anslagsnivån 2011–2014, för 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013

Tusental kronor

	2011	2012	2013	2014
Anvisat 2010¹	1 425 000	1 425 000	1 425 000	1 425 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	25 000	-131 000	-25 000	-25 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	95 000	121 000	-200 000	-400 000
Förslag/beräknat anslag	1 545 000	1 415 000	1 200 000	1 000 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2009 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.